

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ VE AVRUPA BİRLİĞİ DEĞERLERİ

Sait YILMAZ*

ÖZET

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği pek çok açıdan iyi sorgulanmamış bir stratejik seçenek ve ülkemizin geleceğini bağladığı bir yol haritası olarak önümüzde durmaktadır. Böyle bir seçeneğin sadece ülkemiz adına getirip götürecekleri yanında, ülkemizin temel değerlerine, Cumhuriyetimizin kökenlerine, nihayet bu kökenlerin kaynağı olan Atatürkçü Düşünce Sistemi'ne uygunluğu da önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Bu makale, Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Avrupa Birliği değerleri arasında uyumlu ve sorunlu alanları tespit etme gayreti içerisinde, bu alandaki çalışmalara rehber olma amacı taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Avrupa Birliği, Modernleşme, Ulus Devlet, Küreselleşme.

ABSTRACT

Turkish candidacy to EU hasn't been carefully considered a strategic option in many terms and a road map which nation's future is tied. Such an option covers a research area in order to realize its compliance into not only basic pillars of the nation, but the roots of Republic and, by that way, Atatürk's Thinking System, and benefits and harms for the nation as well. This article aims at being a guidance for the studies in exploring areas which are in harmony or which are problematic between Atatürk's Thinking System and EU's values.

Key Words: Atatürk, European Union, Modernization, Nation State, Globalization.

GİRİŞ

21'nci yüzyıl, başta ulaşım, internet ve mobil iletişim olmak üzere, modern teknolojinin getirdiği yenilikler, küreselleşme ve post-modern düşüncelerin ivme verdiği karşılıklı bağımlılık ve bireyselliğe atf yapan parametreler kapsamında ulus-devletler yerine ulusüstü yapıları temel aktör olarak öne

* Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü ve Öğretim Üyesi, İstanbul.
saityilmaz @beykent.edu.tr

çıkarıcı düşüncelerin yoğunlaştığı bir evre ile yoğrulmaya başlamıştır. Bu evreye tanıklık eden en geniş katılımlı ve kapsamlı ulusüstü oluşum ise, hiç şüphesiz Batı ve modern değerleri temsil eden Avrupa Birliği'nin teşkili düşüncesidir.

Türkiye'de de özellikle post-modern düşünce kapsamında Avrupa Birliği düşüncesine doğrudan destek veren düşünür ve kurumlar, görüşlerini Atatürkçü çerçeveye oturtmak için, kısa yoldan Atatürk'ün gösterdiği çağdaşlaşma hedefine atıf yapmaktadır. Aynı çevreler Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye ne sağlayacağı konusu gündeme geldiğinde ise, gene kolaycı bir biçimde Türkiye'nin uluslararası sistemde hak ettiği yeri alması için demokrasi ve insan hakları konusundaki beklentileri dile getirmektedirler. Bu görüşleri destekleyenler, bir yandan Türkiye'nin dışarıdan bir baskı olmaksızın kendi kendine AB'nin öngördüğü kriterleri yerine getirmeyeceği savını da ortaya koymaktadırlar.

Bu makalenin amacı, Avrupa Birliği kuruluş esasları ile Atatürkçü düşünce sistemi arasında bilimsel temelde bir analiz ortaya koyarak, Avrupa Birliği idealinin ne kadar Atatürkçü düşünce sistemi ile iç içe girdiği konusunda elle tutulur sonuçlara ulaşmaktır. Böyle bir analiz için, Atatürkçü düşünce sistemi için temel rehber kabul edeceğimiz Atatürk ilkelerini mezcedecek şekilde; Atatürk'ün düşünce yapısının temelinde yer alan esaslar, Avrupa Birliği'ni temsil eden fikirlerle kıyaslanacaktır. Bu kapsamda Atatürk'ün çağdaşlaşma (modernleşme), devlet ve devlet yönetimi anlayışı, millî egemenlik, tam bağımsızlık, millet ve milliyetçilik gibi olgulara atfettiği anlamlar, Avrupa Birliği'nin temsil ettiği görüşler ile bağlantı kurularak ele alınacaktır.

1. Atatürk'ün Çağdaşlaşma (Modernleşme) anlayışı ve Avrupa Birliği konsepti;

a. Modernleşme, Modernizm ve Türkiye Cumhuriyeti'ne etkileri:

Modernleşme¹, Avrupa'da yaklaşık olarak 15' nci yüzyıl sonlarında Rönesans ile başlamıştır. Rönesans ile birlikte, insan, ilk kez kendisine, doğaya, hayata dışarıdan bakmaya başlamıştır. Bu hali ile modernleşme, devamlılığı olan, insanların Aydınlanma Dönemine doğru attığı ilk adım, çoğul dilin başlangıcı bir süreç olarak kabul edilir. Batılı bilim adamlarınca, modern çağın 18' nci yüzyılın ortalarında Aydınlanma Dönemi ile başladığı kabul edilmektedir. Modernlik tasarısı, 18' nci yüzyılda yaşayan aydınlanma filozoflarının nesnel bir bilim, evrensel bir ahlak, evrensel bir yasa, özerk bir sanat geliştirme amacı güden çalışmalarıyla biçimlendirilmiştir.

Modernizm ise, endüstri devriminden sonra başlayan bir dönemdir. Modernizm, akli mutlaklaştırmış, bireyi merkeze koymuş, dünyanın aklın koyduğu kurallar ile daha iyi bir şekilde yönetileceğine inanmıştır. Özet olarak modernizm; bilim, teknik ve endüstrinin gelişmesi, zevkin sade ve işlevsele yönelmesi sebebiyle artık tarihten referans almayı bırakan ve tamamen özgün yaratıma dayanan "modern düşünce"nin akımlaştırılmış ve çeşitli kurallara bağlanmış halidir. Öte yandan modernizm, teolojik düşünceden sıyrılmayı ifade etmektedir. Bu yönüyle modernizme göre; din'in (kutsal kitabın) söyledikleri o çağda kalmıştır, tamamen gerçeği yansıtmamakta veya bugünkü çağa uydurulmak zorundadır. Modernizm ile dinin iktidarı yer değiştirir, geleneksel dönemin 'günahları'nın yerini, bugünün 'kanunları' alır. Bugün içinde bulunduğumuz toplumsal ve siyasal ilişkiler, büyük ölçüde siyasal modernitenin ürünüdür (Şen, 2004: 170-172).

¹ Modernleşme Türkiye'de daha çok "Çağdaşlaşma" anlamıyla kullanılmaktadır. Çağın teknolojisi ve kültürüyle uyumlu hale gelmeyi dile getirmektedir.

Modernizm; aklın, aydınlanmanın, modern bilimin ve Batı'nın bir ürünüdür. Modern; bilimsel, sanayileşmiş ve güçlü; öte yandan da insani, katılımcı ve demokratik anlamına gelmektedir (Bostanoğlu, 1990: 120). Avrupa, "modern" kültürü temsil etmektedir. Bu kültür; akılla, hukukla kurduğu fizik, kimya, şehir, belediye, sanat, demokrasi haklarını ifade etmektedir. Atatürkçü düşünce sistemi de, -modernleşme mantığı ile paralel bir şekilde “**akılcı**”dır ve “**bilim**”e dayanır. Çağdaş uygarlığın başlıca özellikleri, akla ve bilime dayalı olmak, insan kişiliğine ve insan haklarına değer vermek, düşünce hürriyetini ve hukuk devletini gerçekleştirmektir. Atatürk, Batı uygarlığını bilimsel olmak koşuluyla kabul etmiştir (Tüfekçi, 1981: 78). Çünkü gerek yönetim, gerekse toplum, sorunlarına, bilim verilerine göre çözüm yolu aramıştır. Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran bir devlet adamı ve evrensel değerlerde bir yol gösterici olarak, Atatürk’ün bütün yaptıklarında, bütün yazı, söylev ve demeçlerinde, akılcı bir tutum sergilediğini görürüz.

Atatürk, “akıl, mantık, bilim ve fen, uygarlık” gibi sözcükleri çoğu zaman yan yana kullanmıştır. Nitekim Atatürk’ün şu sözleri onun çağdaşlaşmaya bakışı ile ilgili iyi bir örnektir; “*Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile alakasız yaşayamayız. Aksine, yükselmiş, ilerlemiş, medeni (çağdaş) bir millet olarak medeniyet (çağdaşlaşma) düzeyinin üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fenle olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferdinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.* (Gnkur.Bşk.lığı, 1982: 11)”

b. Atatürk ve Batılılaşma:

Türk İnkılâp Tarihi ve Atatürkçü düşünce sistemi ile ilgili kaynakların pek çoğu, çağdaşlaşma ile eş anlamlı olarak “**Batılılaşma**” kavramına da yer vermişlerdir. Çünkü Batı uygarlığı hayat tarzını kendisine hedef tutan Türk devrimi için, Batılılaşma ayrı ve özel bir değer taşımaktadır. Ancak Batı uygarlığı, bir coğrafya veya devletler grubuna ait değil küresel olarak tüm

insanlığa ve kültüre şekil veren prensipler ve hayat görüşü olarak algılanmıştır (İnalçık, 1995: 173). Batı uygarlığı ve Batılılaşmak ile anlaşılan rasyonel düşünce, ilim ve felsefe ile üstün bir evreye ulaşmış müşterek bir çağdaşlaşmaya yönelmek, universal dünya medeniyetine katılmak, modernleşmektir (Eroğlu, 1981: 124).

Atatürk için “çağdaş uygarlık”, binlerce yıl süren gelişmeler sonunda, insan aklının, bilim ve teknolojinin katkısı ile ortaya çıkan ve bütün insanlığın eseri ve malı olan uygarlıktır (Mumcu vd., 1997: 107). Atatürk’e göre, çağdaş uygarlık, hiçbir ülkenin veya ülkeler topluluğunun malı olarak görülemez; bu uygarlık hiçbir ülkenin veya ülkeler topluluğunun, hiçbir coğrafyanın tekelinde değildir (Mumcu vd., : 1997: 104). Atatürk’e göre, uygarlığı, şu veya bu devletlerle veya bir coğrafi bölge ile görmek yanlıştır. İnsan aklının eseri olan uygarlık, bütün insanlığın malıdır. Atatürk’ün şu sözleri bu anlayışı tamamlamaktadır: “*Memleketler çeşitlidir, fakat medeniyet birdir ve bir milletin gelişmesi için bu tek medeniyete katılması lazımdır* (Dumoulin, 2000: 87).”

Türk devriminin esas amacı, çağdaş bir devlet kurmak için, çağdaş dünyada ki modern kurumlar örnek alınarak, modern devletin kurulması idi. Modern Türk devletinin kurulduğu yıllardaki coğrafya dikkate alındığında, çağdaş, hür ve bağımsız yaşamak için, Batı uygarlığını örnek almak bir zorunluluktu. Bununla beraber, Batılılaşma taklitçi bakış açısı ile değil belirli prensiplere dayalı olarak gelişmiştir. Batılılaşma ile izlenen strateji; aynısını yapmak değil, Türkiye’nin gerçeklerine uygun bir sentez dahilinde, nasıl yaptıklarını almak olmuştur. Nitekim laik devlet yapısı ve hukuk sisteminin oluşturulması, medreselerin ve şer’i mahkemelerin kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kapatılması, harf devrimi, takvimin kabulü, Batılı giyiniş tarzı gibi devrimler, aynısını almak yerine, bir sentez sonucu ortaya çıkmış modernleşme hareketleridir.

Modernleşme süreci, Osmanlılar döneminde başlamış; ancak Atatürk ile birlikte modernleşme kültürel bir boyut da kazanmıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, çağdaşlaşma yolunda sosyal bir düzen olarak, Batı medeniyetini örnek almış ve bu yönde bir kültürel değişimi başlatmıştır. Bu değişim, modernleşme, yani daha ileri kabul edilen bir sosyal düzen tipine geçiş olarak kabul edilmiştir (İnalçık, 1995: 169). Bir kültür olarak, Batı kültürünü tamamen benimsemek veya taklit etmek mümkün değildir. Bunun yerine, Batı uygarlığının ana unsurlarının (bilim, teknik, hukuk, özgürlükler) bir sentez dahilinde Cumhuriyetin ve Türk insanın temel karakterlerine uyumu esas alınmıştır. Batı uygarlığı ile karşılaşıldığında, Türk milletinin milli hasletlerini; dinini, ahlaki, sosyal vasıflarını kaybetme tehlikesi yoktur. Diğer yandan, Atatürk devrimlerinin Batılı olmayan topluluklara izleyecekleri yolu göstermek gibi insanlığın evriminde yeni ve çok önemli bir safha açtığını da vurgulamak gerekir.

c. Atatürk'ün Çağdaşlaşma Anlayışı ve Avrupa Birliği değerleri:

Atatürk'ün çağdaşlaşma hedefine atıf yaparken, Avrupa Birliği ülküsü ile bağlantı kurmamız gereken kavramsal çatıyı, “**Demokrasi**” ve “**Avrupalılışma (Europeanisation)**” konseptleri oluşturmaktadır. Bu iki konsept, AB için birbirini tamamlayan kategoriler olarak görülmektedir. Avrupalılaşma, demokrasiyi de kapsamakla birlikte, daha geniş bir konsepttir. Avrupalılaşma, modernizmin Avrupa ayağı olarak, modern Avrupa normları ve değerlerinin aşağıdaki üç dinamiğin etkileşimi içerisinde bir araya getirilmesi süreci olarak görülmektedir;

- Demokrasi ve insan hakları için AB tarafından gerekli görülen normların yasal olarak geliştirilmesi,
- Artan entegrasyonun sonucu olarak girişimci ve bireylerin gerçek çıkarlarının adapte edilmesi,
- Sosyal seviyede subjektif değerlerin ve kimliklerin adapte edilmesi.

Bir bütün olarak düşünülduğünde, ne demokrasi anlayışının ne de Avrupa değerlerinin Atatürkçü düşünce sistemi ile ülkemiz genel karakterine uygunluğu bakımından bir sorun teşkil etmediği açıktır. Ancak “demokrasi” gibi “Avrupalı değerler” de, ucu açık kavramlardır ve her ülkenin kendi şartlarına ve millet olma özelliklerine göre farklı tonlar taşımaktadır. Bununla beraber, demokrasi ve Avrupalı değerler adı altında, ulusal bünyeye ve Türk milletinin özel karakterine uygun olmayan elbiseleri aynen giymemiz veya taklit etmemiz de mümkün değildir. Nitekim Avrupalılaştırma konseptinin üye ülkeler tarafından algılanışının farklılıklar arzettiği görülmektedir. Avrupalılaştırma, Ukrayna için iyi bir model olarak görülürken, Tunus ve Fas gibi Arap ve Akdeniz ülkeleri için Avrupa-Akdeniz kimliği geliştirilmesi, alternatif bir model olarak görülmektedir.

Bu konuda dikkat çekici bir yaklaşım; içinde bulunduğumuz çağda, Batı ile yaşanan rekabeti veya diğer yönü ile modernleşme dayatmasını uygarlıklar savaşı olarak gören anlayıştır. Suat İlhan’a göre (Eslen, 2005: vii-viii); *“Çağdaşlaşmak; çağın tutumuna, anlayışına, gereklerine uymak, en iyiyi seçip almaktır. Çağdaşlaşmada bir topluma ve bir kültüre bağımlılık yoktur. Avrupalılaştırma; Avrupalıların düşünce, davranış ve yaşamlarını benimsemektir. Bu durum Atatürkçülükle bağdaşmaz, ancak AB üyeliğinin amacıdır.”*

Türkiye’nin AB’ne tam üyeliği, Atatürk’ün kendisine gösterdiği çağdaşlaşma yolunda önemli bir aşamadır. Ancak Türkiye, AB üyeliği yolunda, ülke bütünlüğü başta olmak üzere, ulusal güvenliği ile ilgili önemli riskler taşıyan muhtemel hastalıkları demokrasi kriteri görüntüsü altında bünyesine almamak için dikkatli olmalı, bağımsızlık kazanacak bir güvenlik olgunluğuna ulaşmış olmalıdır. Yabancı değerlere ve ağırlara sorgulamaksızın entegre olmuş, yeni açılımlar yaratmamış bir ülkenin ya da yönetimin, alternatifler politikalar üretmeyeceği, önemli çelişkiler içerisinde kalacağı ve dış aktörlerin yönlendirmeleri doğrultusunda hareket edeceği açıktır.

2. Atatürk'te Devlet Anlayışının Dayandığı Temel Esaslar ve Avrupa Birliği;

Atatürk'ün devlet olma ve devlet yönetme anlayışının dayandığı temel esasların Avrupa Birliği ideali ile ne kadar uyumlu olduğu konusundaki bir analiz; 21' nci yüzyılda ulus-devlet olma anlayışı; özellikle **küreselleşme** ve **post-modern düşünce** kapsamında etkileşimleri, milli **bağımsızlık** ve **egemenlik** kavramlarının geçirmekte olduğu dalgalanmalar dikkate alınarak incelenmelidir.

a. Ulus-Devlet Kavramının Değişimi;

Devlet: bir insan topluluğunu belli sınırları olan bir ülkede, belli yasalara göre yöneten ve kendisine özgü yapısı olan siyasal örgüttür. Kendi iç ve dış işlerinde egemen ve bağımsızdır. Devletler, uluslararası anlaşmaların güvence altına aldığı sınırlar içinde, “bağımsız ve siyasal bir bütün” olarak kabul edilir. Egemenlik, ise, bir devletin ülke toprakları üzerinde yürütme yetkisini kullanma hakkıdır. Bununla beraber, 20' nci yüzyılın son çeyreğinden itibaren hızla gelişen teknoloji ve küresel ekonomi, insanlığın gerçek sınırlarını yeniden tanımlayarak, ulus-devletlerin sınırlarının anlamını ortadan kaldırmaktadır.

Özellikle ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, ulus-devletin meşruluğunun ve egemenliğinin önemli bir dayanağı olan “sınır“ kavramını değiştirmektedir. Küreselleşmenin etkileri karşısında silahlı kuvvetler, gümrük duvarları ve hatta ulusal istihbarat servisleri, sınırları korumakta etkisiz hale gelmektedir. Ulusal sınırların diğer geleneksel olarak diğer ulusları ötekileştiren veya yabancı yapan, düşmanlardan koruyan işlevi ortadan kalkmaktadır. Ulus-devletin egemen gücü aşınırken, global sermaye merkezlerinin global ölçekli pazarı, yeni alanlar kazanmaktadır.

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler (özellikle bilgisayar teknolojisi, internet kullanımı ve mobil haberleşmenin dünya ölçeğinde yaygınlaşması),

devletin bilgide ve iletişimde tekeli ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, homojen olarak kurgulanan ve benimsenen, farklı toplumların birbirleriyle iletişime ve etkileşime girmesini kolaylaştıracak heterojenliğin ve farklılığın bilincine varılmasına neden olmaktadır. Bu da, homojenliğe ve dolayısıyla ulus-devlet ve onun egemenliğine zarar verirken, diğer yandan, sınır kavramının biçim ve içeriğinde önemli bir farklılaşmaya neden olmaktadır.

Ulus-devletler, belirlenmiş bir sınır üzerinden hareketle egemenlik ve meşruluk iddiasındadırlar. Devletlerin egemenlik alanları daha da daralacaktır. “İç işleri” kavramının dokunulmazlığı, yavaş yavaş ortadan kalkmakta ve “yaptırıma dayanan hümaniterlik” ön plana çıkmaktadır. Mikro-devletlerin sayısının artması nedeni ile, gelecekte devletlerin nasıl bir politika izleyeceği, hem uluslararası ortamın niteliği hem de iç sorunlar dolayısıyla net olmayacaktır. Bu durumdan etkilenen bazı büyük devletler bile siyasi istikrarsızlık içine girebilecek, bazıları ise bu sorunlar sayesinde denetim güçlerini arttıracaklardır.

Ulus-devletin gerileyişinin bir temel faktörü de, onun egemenliğini sınırlayan veya yerini alan yeni aktörlerin ortaya çıkışıdır. Dünya, bir ulus-devletler topluluğundan ulusları içeriden ve dışarıdan saran aktörlerin yer aldığı ağlar topluluğuna doğru gitmektedir (Naisbitt, 1997: 31). Geleneksel devlet merkezli dünyanın devletleri yanına; uluslar ötesi ve devlet dışı aktörler (NGOs, şirketler ve küresel sivil toplum) ve küresel yönetim yapıları (BM, IMF, Dünya Bankası) eklenmiştir. Bunların küreselleşmeyi kontrol etme ve yönetmedeki rolleri, ulus-devletleri, değişen küresel normlara uymayı sağlayan ince ayarlar yapmaya ve yeni yönetim rolleri üstlenmeye zorlamaktadır (Aydınlı,2003: 45).

b. Küreselleşme ve Ulus-Devlet;

Küreselleşme tartışmaları içerisinde, farklı yaklaşımlar, ulus-devlet konusunda bir uzlaşıya varamamıştır. Küreselleşme sürecine olumlu

yaklaşanlar, ulus-devletin aşınma sürecini önemli ve ilerici gelişme olarak değerlendirmektedir. Çünkü bu aşınma ve aşılma, global ölçekte zenginliğin, refahın, insan hakları ve demokrasinin gelişmesine neden olacaktır (Bozkurt, 2000: 19). Hatta daha ileri gidilirse bu süreç hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilerek, ulus-devletler için temel hedef olarak sunulmakta ve bu sürece uyum “çağdaşlık (modernite)” göstergesi olarak kabul edilip, diğerleri “çağdışı” olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, daha çok ulus-devletin baskıcı, totaliter ve homojenleştirici yapısına atıfta bulunmaktadır.

Siyasal küreselleşme, eskiden uluslararası sistemin temel aktörü olan ulus-devletin üstünlüğünü sarsmış ve ulus-devleti, yetkilerini başkalarıyla paylaşmaya mecbur bırakmıştır. Ulus-devlet, küreselleşme ile, yetki ve otoritesini, uluslararası ve uluslar-üstü kuruluşlara devretmeye başlamıştır. Bu süreçte uluslararası ilişkilerin artmasına paralel olarak ortaya çıkan sorunlar, daha çok uluslararası platformda ele alınmaya başlamış ve bunların çözümü, uluslararası işbirliğini zorunlu hale getirmiştir (Yıldızoğlu, 1996: 165). Bir başka ifadeyle, uluslararası siyasal ve ekonomik aktörler, devlet egemenliğine ortak olmuş; ülkeler, ulusal ve uluslararası politika uygulamalarında, dış dünyayı dikkate almak durumunda kalmıştır.

Gene olumlu yaklaşımlara göre küreselleşme, mevcut kaynakların ve refahın küresel ölçekte paylaşımına ve yeniden dağıtımına imkan tanıyacaktır. Böylece, gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler gelişme yolunda önemli bir adım atacaktır. Küreselleşme, ulus-devleti ortadan kaldırmamış, tam aksine bazı yetkilerini ulus üstü güçlere transfer ederken, ona da yeni güç vasıtaları sağlamıştır (Drezner, 2004: 279). Eğer ulus-devlet kendi iç ayarlamalarını küreselleşmeye adapte edebilirse, uluslararası gücü de artacaktır. Ancak, ileri teknolojiyi transfer etmeden, büyük pazarlara katkısını arttırmadan, zayıf ülkelerin güç denkleminde fazla bir rol oynaması mümkün değildir.

Ulus-devlet açısından küreselleşme sürecine olumsuz yaklaşanlar ise, küreselleşmenin itici güçleri ile ulus-devleti aşındıran nedenlerin aynı olduğunu, yani küreselleşme sürecinin genişlemesi ve gelişmesi ile ulus-devletin etkinliği arasında ters orantı olduğunu söylemektedirler. Ulus-devletin egemenlik alanı ve özellikle ekonomik alandaki işlevleri ne kadar sınırlandırılırsa, küreselleşme sürecinin genişlemesi ve gelişmesi, o derece hızlı olacaktır. Zayıf devletler, egemenlik paylaşımı veya bağımsız politika seçimi gibi konularda daha hassas konumdadır (Baylis vd., 2005: 340). Uluslararası ve ulus üstü yapıların gelişmesi, ulusal egemenliğin kaybına yol açmakta, ulusal çıkarları sağlamaya yönelik güç politikalarının uygulanmasını güçleştirmektedir. Küresel ekonomik bütünleşme, ekonominin ulusal denetimini ve hükümetlerin etkinliğini sınırlamakta, devleti güçsüzleştirmektedir.

McGrew, küreselleşmenin sonucu olarak ulus-devletin otoritesini, özelliklerini, doğasını ve yeterliliğini tehlikeye atan dört özgül tehdit tanımlamaktadır (Hall vd., 1992: 87-92): (1) Ulus devlet kendi yurttaşlarının kaderini giderek daha az belirleyebilir olmuştur; (2) Ulus-devletler, devletlerarası politikaları belirleyebilmek için uluslararası formlar etrafında konumlanmaya başlamıştır; (3) Küreselleşme, devlet yöneticilerinin siyasi seçeneklerini keskin biçimde kısıtlamıştır. Ekonominin kontrolünden çıkması ile, ulus-devletler, politika üreten olmaktan çıkıp, giderek daha çok hazır politikaları uygular hale gelmiştir; (4) Küreselleşmenin ulus devletin yeterliliğini ve özerkliğinin temellerini aşındırması hükümetin etkinliğini zayıflatmış, dolayısıyla devletin meşruiyetinin ve otoritesinin temellerinin aşınmasına neden olmuştur.

c. Post-Modernizm ve Ulus-Devlet;

Post-modernizm², 1980'lerin ortasından başlayarak, son 25 yılda sosyal bilimlerde etkili bir teorik gelişmeye yol açtı. Post-modernizm ile ilgili en önemli zorluk, tanımlanması ile ilgilidir³. Postmodernizmin, modernitenin günün şartları doğrultusunda yenilenmesi mi olduğu, yoksa moderniteden bir kopuşu mu ifade ettiği belirsizdir (Şen, 2004: 172). Post-modern düşüncenin üç temel temasını; iktidar (güç)-bilgi ilişkisi, kimlik (identity)'in kazanılmış doğası ve çeşitli metinsel stratejiler oluşturmaktadır. Post-modernistlere göre, modernizmde “nasıl” sorgusunun altında; belirsizlikten duyulan korku, egemen kurumlar olmaksızın anlamın ve gerçeğin ölçütü kalmayacağı kaygısı, modern bilimle egemen kurgular arasındaki ilişkinin bir uzantısı yatmaktadır.

Post-modernistlerin uluslararası ilişkilerdeki hedef kavramlarından biri, modern egemen devlettir. Post-modern düşünce, devlet-merkezci modeli sorgulayarak, toplumu birçok güç ağının kesişmesi olarak görür (Keyman, 2000: 101). Sivil toplum yapısı içerisinde, devlet, bağımlı değişken olarak görülür. Post-modernistler, devletin problematik dışı rasyonel bir varlık değil, düzene girmeyecek bir şeyin üzerine, yoğun örgütlenme ile disiplin uygulayarak düzen oturtmaya çalışan keyfi bir ilişki olduğunu iddia etmektedir. Sonuç olarak, post-modernler için, egemenlik, yani devlet, bir

² Post-modernizm, modernizmin ulaştığı sonuçlardan birisidir. Batıda 1960'lı yıllardan beri tartışılmakta olan post-modernizm kavramı ilk kez New York'ta modernizme bir tepki olarak ortaya çıktı. Kısaca post-modernizm, modernliğin başarısızlıklarının üzerine kurulan eleştirilerden temel almaktadır.

³ Post-modernizm ile ilgili literatür taramasından söylemle ilgili şu ortak özellikler tespit edilebilir; (1) Evrensel ve kurucu aklın reddi, (2) Öznenin merkezden çıkarılması, (3) Bütünleştirici üst-anlatılara karşı şüphe ve bilgi, iktidar, çıkar bağıntısının doğrulanması, (4) Modernite ve Aydınlanma mirasının eleştirisi, (5) Söylemsel kurgular ve çatışma alanları olarak tarih ve kültürün vurgulanması, (6) Farklılığa, dışlamalara, anomalilere karşı duyarlılık, (7) Yerleşik disiplinler ve entelektüel sınırların sorgulanması, (8) Yüksek sanat ve popüler sanat arasındaki (modernist) ayırımın reddi, (9) Küreselleşmenin öneminin ve sermayenin uluslararasılaştırılması ile uluslararası güç üzerindeki etkisinin vurgulanması, (10) Toplumsal ilişkilerin uzamı ve uzamsal oluşumunun özellikle vurgulanması.

çözüm olmaktan uzaktır (Cochran, 1995: 240). Çağımızda devlet egemenliği zayıflamakta, günümüz dünyasının çok yönlü bütünleştirici ve ayrıştırıcı kuvvetleri karşısında, düzen sağlayıcı işlevini yitirmektedir.

Post-modern anlayışta, ulus-devlet, artık, kendi otoritesiyle, belirli bir toprak parçası üzerinde, tüm boyutlarıyla siyasi sonuçlar yaratmaya muktedir, “yöneten” bir güç olarak değil, yönetim biçimlerinin önerildiği, meşrulaştırıldığı ve kontrol edildiği bir konumda görülmektedir (Hirst vd., 2000: 225). Post-modern devlet, yasal bir hak olarak egemenliğini yeniden tanımlamaya ve iç işlerine karşılıklı müdahaleyi kabul etmeye hazırdır; **post-modern toplumun birinci derecedeki örneği, Avrupa Birliği’dir** (Cooper, 2005: 179). Post-moderncilere göre, Avrupalılar, artık post-modern bir kıtada yaşayan post-modern devletler bütünüdür. Türkiye’nin gireceği Avrupa Birliği, büyük ihtimalle geçmişin “Wesfalen tipi” ulus-devletini, kıta düzeyinde bir süper devlete dönüştüren bir yapı değil, “postmodern” Avrupa olacaktır (Derviş vd., 2004: 15-16).

Post-modern dünyada geleneksel anlamda güvenlik tehditleri yoktur; çünkü üyeler birbirlerini işgal etmeyi düşünmezler. AB içinde tartışılan, çıkarlar, öncelikle politik tercih ve sorumlulukların paylaşımı meseleleridir. Post-modern devlet daha çoğulcu, daha karmaşık, bürokratik modern öncesinin aksine, hiç kaotik olmayan bir devlettir. Yeni güvenlik sorunları, devlet güvenliğinden daha öncelikli hale gelmiştir. Bu anlayış içinde, insan güvenliği, devlet güvenliğinden daha önemlidir ve daha belirleyici ve kapsayıcıdır. Küreselleşme yüzünden, hiçbir şey sadece ulusal veya yerel görülemez. “Ulus devlet” veya “ulusal güvenlik” gibi kavramlara modası geçmiş muamelesi yapılırdı (Aydınlı, 2003: 49). Bununla beraber, eleştirmenlerine göre; Post-modernizm, politik bir perspektiftir; ama bir projesi, yandaşı olduğu bir politika da yoktur. Teorisi, ne ve kimler için var olduğunun yanıtını verememektedir.

Post-modern düzende ulusal egemenlik kavramı, dar ve geniş anlamda olmak üzere, iki şekilde ele alınmaktadır. Dar anlamda ulusal egemenlik kavramı, var olan ulus devletlerin kendi hukuk ve sosyal sistemlerini sürdürüyor olmalarıdır. Dar anlamı ile ulusal egemenlik kavramı, şekil olarak, ulusal sınırları esas almakla beraber, yasaların yapımında ulusal sınırlar içindeki hâkim gücün siyasal erk üzerinde etkisi söz konusudur. Geniş anlamda ulusal egemenlik ise, iç işlerine karşılıklı müdahaleyi kabul eden, egemenliğin ulus dışı yapılarla paylaşılmasını öngören anlayıştır.

Post-modern düzen, otoriter ve ulusalcı yaklaşımları reddeden, buna karşılık bireyci ve tüm insanların mümkün olduğu kadar bir arada refahını ve gelişimini öngören bir ideal dünya düzeni öngörmektedir. Ancak bunun ne AB içinde başat rolüne soyunan ülkeleri, ne de başta ABD olmak üzere dünyanın geri kalanındaki ülkeleri kendi ulusal çıkarlarının peşinde koşmaktan ve kendi uluslarının önceliklerini gözetmekten ve bu kapsamda gerekirse güç kullanmaktan alıkoymayacağı aşikardır. Sistemin temeli; küçük devletlerin bir arada tutulması ve yönlendirilmesi için sözde post-modern birer kavram gibi sunulan karşılıklı bağımlılık ve paylaşım anlayışı içerisinde ülkelerin içyapılarının geçirgen hale getirilmesi, diğer yandan bu ülkelerin dış politikaları uluslaşan organizasyonlar vasıtası ile ipoteğe alınarak ağın tamamlanması oluşturmaktadır.

Açık Toplum mimarı George Soros'un ulus-devlet ile ilgili yargıları da, geleceğin egemenlik tartışmaları hakkında bize önemli ipuçları verecek niteliktedir (Soros, 2004: 271); *“Egemen devletler, ulusal çıkarlarına göre hareket ederler. Devletlerin çıkarlarının kendi vatandaşlarının çıkarlarıyla uyumunu gerektirmez ve devletler, aynı zamanda diğer devletlerin vatandaşlarıyla ilgili değillerdir... Devletlerin sınırları içindeki olaylar, uluslararası denetimden büyük ölçüde muaftır. Devletlerin, güçlerini, kendi vatandaşlarına karşı diğer devletlere olduğundan daha kötü kullanmaları daha muhtemeldir; çünkü daha az sınırlamaya bağlıdırlar. Baskıcı rejimde*

yaşayan insanlar için, dış yardım (müdahale) çoğunlukla tek cankurtaran halatıdır.” Soros’a göre küresel bir açık toplumun yaratılması, uluslararası ilişkilerde bazı dış müdahale gereksinimlerini kaçınılmaz kılmaktadır.

Sonuç olarak, ulus-devlete duyulan gereksinime karşın, küreselleşme ile birlikte yaşanan değişim, post-modern görüşlerle birlikte ulus-devleti hedef almakta ve onun amacını, niteliğini, kapsamını, sınırlarını yeniden belirlemektedir. Ulus-devlet, ulusal ekonomi üzerindeki müdahalesini en üst düzeye çıkarmak, denetimi dışındaki gelişmeleri yakından izleyerek, etkilerinden korumak için önlemler almak zorunda kalacaktır. Bununla beraber, dünya, hâlâ siyasi açıdan sınırları belirli ulus-devletlere bölünmüştür (Şen: 2004: 211). 21’ nci yüzyıl, kendinden önceki dönemde de olduğu gibi, uluslararası arenada ulus-devletlerin değişmez aktör olarak kalacakları bir süreci içinde barındırmaya devam edecektir. Richard Perle’ün şu sözleri 21’ nci yüzyılda ulusal egemenlik konusunda ABD’nin gerçek görüşünü özetlemektedir; *“Ulusal egemenlik bir hak olduğu gibi, aynı zamanda da bir yükümlülüktür. Bir hükümetin rollerini üstlenemeyen bir hükümet, hükümet olma haklarından mahrum kalır. ABD, kuruluşundan bu yana, bu ilke çerçevesinde hareket etmiştir (Perle vd., 2004: 126)”*.

d. Avrupa Birliği ve Ulus-Devlet:

(1) Avrupa Birliği ve Ulusal Çıkarların Korunması:

AB içerisinde ulusal iradenin ve çıkarların korunması, ancak bazı ekonomik, sosyal ve politik egemenlik unsurlarının elde bulundurulmasına bağlıdır. Bunun için özellikle ekonomik vasıtalara dayanan uygun bir strateji gereklidir. Halbuki AB’nin yeni üyeleri, katılım sürecinde iken, farklı stratejiler izlemiş olsalar da çoğu ekonominin tamamını liberal hale getirirken şok terapiler uygulamışlar ve en iyi ekonomik birimlerini (blue chips) ve hatta doğal kaynaklarını AB’nin hâkim ülkelerine ve daha az oranda ABD’ye satmak zorunda kalmışlardır (Stiblar, 2005: 4). Reformcu, liberal veya değişimci

olmasına bakılmaksızın, yeni üyelerin yöneticileri, ekonomik vasıtalarını ellerinde tutamamışlar ve yeni üye ülkeler büyüyen AB'nin alt tabakasına doğru yol almışlardır.

AB yeni üyelerinin ulusal çıkarı, bugün için, merkezde bulunan eskiler ile aynı standartlara kavuşmak ve merkez kuşağa yaklaşmaktır. Mikro düzeyde, vatandaşları iş, okul, spor alanları vb. bireysel ihtiyaç ve istekler konusunda tatmin edilmeli, bunu sadece kendi ülkesinde değil, diğer ülkeleri gezerek de yaşamalıdır. Makro düzeyde ise, her ülke, kendi stratejik önceliklerine karar verecek ve bu stratejiyi destekleyecek uygun vasıtaları elinde bulundurarak, bir ölçüde ekonomik ve sosyal egemenliğe (bağımsız, otonom, entegre) sahip olmalıdır. Bunu yapmanın yolu ise, vatandaşlarının çıkarlarını belirlerken, AB yapısı içerisinde, yeni gelenler için de mümkün olan en eşit pozisyonu sağlamaktır (Stiblar, 2005: 12). Kısaca, her ülkenin kendi ekonomik ve sosyal gelişimini sağlayacak bir strateji ve bu stratejiyi uygulamaya yarayacak vasıtalara ihtiyacı vardır. Bununla beraber, makro vasıtaların çoğu Brüksel ve Frankfurt'ta, mikro vasıtalar ise ülkelerin kendi içinde tutabildiği vasıtalar.

Bütün ülkelerin Londra, Berlin, Viyana veya Roma gibi merkezleri olmamakla beraber, pek çok mikro ulusal çıkar için, bu merkezlere yakın olmak zorundadırlar. Aynı durum, ülke içi ve ülkeler arası çıkarların söz konusu olduğu makro ulusal çıkarlar için de söz konusudur. AB'nin yapısal fonları sınırlı olması ve verilmesindeki özel koşullar nedeni ile, ülkelerin gelişimini sağlamak için yeterli bir vasıta değildir. Fonların verilmesinde alıcı ülkenin çıkarları değil Brüksel'in planlaması esastır.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği'ni politika, ekonomi ve güvenlik konularında bir blok olarak görmek mümkün değildir. Burada ayrışımı sağlayan, tek tek ulusların çıkarlarıdır. Haziran 2005'de İngiltere ve Fransa arasında yaşanan bütçe kavgasının temeli, ulusal çıkarları koruma düşüncesinden başka bir şey değildi (Öymen, 2005: 219-220). Aynı şey, genişleme politikaları için de

geçerlidir. Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkanların ve bunu ulusal referandum konusu yapan ülkelerin temel öngörüsü, ulusal endişeler ve gelecekte kendi ulusal çıkarlarının etkilenme olasılığıdır. Gelecekte de, ülkelerin çıkarları, AB politikalarının tespitinde ağır basacaktır. Türkiye'nin bütün bu denklemler içerisinde kendi ulusal çıkarlarını gözeten bir perspektif yakalaması ise, donanımlı ve güçlü bir devlet adamlığı, yetmiş kadro ve entelektüel bir alt yapı gerektirmektedir.

(2) AB İçerisinde Ulusal Egemenlik ve Ulusal Bağımsızlık:

Öngörülen anayasası ile Avrupa Birliği, "devlet"i andıran niteliklere sahip olmakla birlikte, bu yapının Avrupa Birleşik Devletleri gibi yeni bir federal yapı mı ortaya çıkaracağı ya da AB içinde ulus-devletlerin ağırlığının ne oranda devam edeceği henüz belirlenmemiştir. AB üyesi her devlet, ülkesi için mutlak egemenlik anlayışında değişiklik yapmak zorundadır. Uluslararası sorunlara bulunacak siyasal ve hukuksal çözümler, her aşamada, devletlerarası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Bu işbirliği anlayışı, devletlerin egemenliklerine sıkı sıkıya bağlı kalmaları halinde başarısızlığa uğrayacaktır. Bu yüzden devletler, egemenliklerini özgür iradeleriyle kısıtlama veya devretme yoluna gitmektedirler. Uzlaşmaya varabilmek için, devletler, ulusal çıkarlarından ve egemenliklerinden, sınırlı boyutta da olsa ödün vermek zorundadır.

AB Anayasası'nın bazı ilgili maddeleri şu ifadelerle yer vermektedir (Websitesi: abhaber.com, 2006); *Madde 11 (Yetki Kategorileri):*

Paragraf 1: Birlik yalnızca Anayasa'nın Birlik'e belirli bir alanda münhasır yetki vermesi halinde yasal olarak bağlayıcı kanunlar çıkarabilir ve kabul edebilir; üye devletler, yalnızca Birlik tarafından kendilerine bu konuda bir yetki verilmesi koşuluyla ya da Birlik tarafından kabul edilen kanunların uygulanması amacıyla yasa çıkarabilirler.

Paragraf 4: Birlik, ortak savunma politikalarının kademeli olarak tanımlanması da dahil olmak üzere, ortak bir dış politika ve güvenlik politikası tanımlama ve uygulama yetkisine sahiptir.

AB düzeyinde karar alma süreci, aşağıdakiler başta olmak üzere birçok kurumu içermektedir; (1) Avrupa Komisyonu, (2) Avrupa Parlamentosu ve (3) Avrupa Birliği Konseyi. AB karar alma sürecine ilişkin kurallar ve prosedürler, antlaşmalarda belirtilmiştir. Her Avrupa yasası, “yasal dayanak” olarak adlandırılan belirli bir antlaşma maddesine dayanmaktadır. Yeni bir AB yasasını hayata geçirmek için üç ana prosedür vardır (Websitesi: ab.detur.cec.eu, 2006); (1) Ortak karar alma usulü, (2) İstişare usulü ve (3) Uygun bulma usulü. Bu usuller arasındaki en büyük fark, Parlamento’nun bu süreçte Konsey ile olan ilişkisidir. Parlamento; istişare usulünde sadece görüş belirtirken, ortak karar usulünde Konsey ile yetki paylaşımına gider. Avrupa Komisyonu, yeni bir yasa önerirken takip edilecek prosedürü de seçmekle yükümlüdür. Esas itibarıyla bu seçim, önerinin “yasal dayanağı”na bağlıdır.

Yeni Anayasa ile ülkelerin veto hakkı, birçok alanda ortadan kalkmakta, nitelikli çoğunluk ile karar alınan alanların sayısı artmaktadır. Yasaların, yürütme organı olan AB Komisyonu tarafından önerilmesi ve genel olarak üye ülkeler ile Avrupa Parlamentosu tarafından birlikte kabul edilmesi gerekmektedir. Yeni oy sistemi, hem üye devletlerin sayısı hem de nüfus oranı esas alınarak yani çifte çoğunluk oy ilkesi (nitelikli çoğunluk) temeli üzerine inşa edilecektir.

Tüm hassas AB kararları, çifte çoğunluk oy ilkesi (nitelikli çoğunluk) ile kabul edilecektir. Bu sisteme göre, herhangi bir AB kararının kabul edilmesi için, Birlik nüfusunun yüzde 65’ini temsil eden en az 15 üye devletin uzlaşması gerekmektedir. Karar almayı engelleyecek azınlığın, Avrupa Konseyi’nin en az dört üyesinden oluşması veya nitelikli çoğunluğa erişilmesi gereklidir. Sadece belirli ülkelerin oy hakkının olduğu konularda, örneğin Euro

bölgesi sorunları gibi, nitelikli çoğunluk için başka kurallar belirlenmesi öngörülmüştür. Dışişleri, savunma ve vergi kanunundaki değişiklikler için oy birliğinin aranması gereklidir.

AB Anayasası'nın 15 nci Maddesi "Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası" başlığı altında şöyle demektedir;

"Üye devletler, etkin bir biçimde ve şartsız olarak, Birlik'in ortak dış ve güvenlik politikalarını sadakat ve dayanışma ruhu içinde destekler ve Birlik tarafından bu alanda kabul edilen yasalara uyarlar. Üye devletler, Birlik'in çıkarlarıyla çelişen veya etkisini zayıflatma olasılığı bulunan faaliyetlerden sakınırlar."

İster yetki devrinde şeklinde, ister ulusal egemenliğin bir kısmının birliğe terk edilmesi şeklinde olsun birliğe bağımlılık üç şekilde ortaya çıkmaktadır;

- Üye devletler, birliğin antlaşma hükümlerine uymak zorundadır.
- Üye devletler, birliğin yetkili organlarının belirlediği normları aynen kabul etmek ve uygulamaya koymak zorundadır.
- Üye devletler, kimi zaman karar alma yetkilerine sahip olmakla beraber, bu yetkiyi ancak topluluğun kontrolü, hatta vesayeti altında kullanmaktadır.

Avrupa Birliği organları, yalnızca üye devletlerin belirli konulardaki farklı uygulamalarının eş güdümünü sağlamaz, çoğunlukla ulusal politikaların yerine, birlik politikalarını ikame eder. Örneğin hukuksal alanda (Günoğur, 1996: 7);

- Ulusal mahkemeler birlik hukukunu uygulamakla yükümlüdür.
- Ulusal düzeydeki yetkili organlar, iç hukuk düzenlemelerine gitmekle yükümlüdür.
- Birlik hukukunun ulusal hukuklara atfı yaptığı durumlarda, ulusal hukuk normları doğrudan uygulanır.

Burada en önemli sorun, çıkarlar ve ödümler dengesinde olduğu gibi, ulusal egemenlik ve bağımsızlık ile ilgili ödümler söz konusu olduğunda, küçük devletlerin büyükler karşısında kendilerini nasıl koruyacaklarıdır. Nitekim AB'nin bazı küçük ülkeleri; küreselleşme içerisinde egemenlik ve bağımsızlıklarını koruyabilmek için bazı modeller geliştirmektedir. Brüksel ve Frankfurt'tan verilen makro politikaları yürütürken, ülkelerin ulusal hükümet ve merkez bankası ile kendi iç ekonomik yapıları (şirketler, bankalar, diğer doğal kaynak kullanan unsurlar vb.) ile yapacağı ulusal işbirliği; kendi ekonomik çıkarlarını korumada ellerinde olan tek ekonomik yöntemdir. Ulusal yönetimler bu iç aktörler vasıtası ile kendi politikalarını uygulama olanağı kazanmaktadırlar.

e. Atatürk ve Devlet Anlayışı:

(1) Atatürk'e Göre Devlet Ve Devletin Dayandığı Temel Esaslar;

Atatürk devletin tanımını şu şekilde ifade etmektedir; *“Devlet dendiği zaman, her şeyden önce bir insan topluluğu, bir milletin varlığı anlaşılır. Bundan sonra bir insan topluluğunun coğrafi sınırlarla belirlenmiş bir arazide yerleşmiş olduğu görülür.. Keza bir milletin tümünün, her çeşit hürriyeti, yani kendi topraklarında dıştan hiçbir müdahale olmaksızın, hür ve bağımsız yaşaması ve çalışması lazımdır. İşte, devlet gerek kişilerin hürriyetini sağlamak için millet üzerinde bir nüfuz ve gerek millet ve memleketin bağımsızlığını koruyabilmek için kendine özgü bir nüfuz ve kuvvete sahip olmalıdır.* (İnan, 1969: 384-387)” Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşu, gerçek anlamda bir devlet kurma hareketidir. Bu devlet anlayışının temelinde ise milli egemenlik, yani, devlet sınırları dışındaki başka hiçbir güçten emir almayan ve devlet içindeki bütün diğer güçlere emir verebilen bir üstün buyurma kudreti yatmaktadır (Mumcu vd., 1997: 34).

Atatürk'ün kurduğu ve bizlere emanet ettiği Türk Devleti: cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır. Bu nitelikler, aynı zamanda

Türk Devletinin dayandığı temel esaslardır. Bu esaslar kapsamında Türk Devleti (Genkur.Bşk.lığı, 1983: 37-38);

- *Cumhuriyetin, milli egemenlik idealini en iyi ve güvenilir şekilde temsil eden ve uygulayan devlet şekli olduğuna inanmıştır.*

- *Türk toplumunun özel karakterini ve başlı başına bağımsız olma kimliğini korumayı esas sayar.*

- *İrade ve egemenliğin kaynağı olarak milleti görür.*

- *Kanunlar önünde herkesi kesin bir şekilde eşit kabul eder ve hiçbir sınıfa, zümreye, kişiye ya da aileye ayrıcalık tanımaz.*

- *Özel çalışma ve teşebbüsü esas tutmakla birlikte milletin genel ve yüksek menfaatlerinin gerektirdiği özellikle ekonomik işlerde devletin doğrudan doğruya ilgilenmesini öngörür.*

- *Dini anlayış ve fikirleri devlet ve dünya işlerinden ayrı tutmayı milletimizin çağdaş ilerlemesinde başlıca başarı nedeni olarak görür.*

- *Yurttaşlarının kişisel ve sosyal hürriyetlerini, eşitliği, dokunulmazlığı ve mülkiyet haklarını saklı tutar.*

Atatürk'e göre, Cumhuriyet Türkiye'si devletin temel var olma gerekçesi vatani ve dolayısıyla milleti, dış ve iç düşmanlardan korumaktır. Böylece, yeni kurulan devletin en önemli özelliklerinden biri, kişi, zümre ya da sınıf devleti olmayıp "halkın devleti" olmasıdır (Heper, 1995: 126). Halkçılık ilkesi, çoğu zaman siyasi demokrasi ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Hatta halkçılık, Atatürkçü düşünce sisteminin, milliyetçilik, milli egemenlik ve tam bağımsızlık ilkeleriyle birlikte en çok vurgulanan unsurlarından biri olmuştur. Atatürk'ün halkçılık ile kastettiği şeyin geleneksel anlamda "özgürlükçü siyasi demokrasi" olduğu, kendisinin özgürlüklere ilişkin şu sözleri ile anlaşılmaktadır. Atatürk'e göre; "*Ferdin birinci hakkı, doğal yeteneklerini*

serbestçe geliştirebilmesidir. İşte bu serbest gelişmeyi sağlamak, ferdi hakların oluşturduğu çeşitli hürriyetlerin tüm amacıdır. Bu haklara hürmet etmeyen siyasi cemiyet esas vazifesinde kusur etmiş olur ve devlet varlığının sebebini ve manasını kaybeder. Çağdaş demokraside ferdi hürriyetler, özel bir değer ve önem almıştır; artık ferdi hürriyetlere devletin ve kimsenin müdahalesi söz konusu değildir. (Afet İnan, 1969: 458-464)”

Atatürk’e göre devlet ve hükümetlerin kuruluşunun öncelikli nedeni ve amacı toplum içinde kişisel özgürlüğün sağlanmasıydı. Bir millette bireylere sağlanacak özgürlük, o toplumun oluşturduğu devletin bağımsızlığı ve kendi topraklarına sahip olması anlamına gelirdi. Çünkü insanların özgürlüklerine sahip olması, toplumun egemenliğini ve devletin bağımsızlığını sağlardı. Atatürk, insanların özgürlük sınırı olarak, bir başkasının özgürlüğü ve milletin genel çıkarlarının başladığı noktayı koymaktadır. Atatürk’e göre (Afet İnan, 1969: 52); “Özgürlüğü bu anlamda kısıtlamak devletin görevidir. Devletin bu görevi almasının tek nedeni bütün özel faaliyetleri, genel ve milli amaçlar için, birleştirmektir. Özgürlük başkasına zarar vermeyecek her tasarrufta bulunmaktır.”

(2) Atatürk’ün Milli Egemenlik ve Tam Bağımsızlık Anlayışı:

Atatürk’e göre devletin görevlerini yapabilmesi için güçlü ve sürekli olması gerekir. Bu ise iki temel üzerinde gerçekleşir; *milli egemenlik* ve *tam bağımsızlık*. Bu iki temel sağlam olursa, devletin güçlülüğü için ilk ve en önemli şartlar yerine getirilmiş olur. Bunlarla birlikte, dikkate alınması gereken diğer bir önemli unsur ise, *milli birliktir* (Mumcu vd., 1997: 19). Atatürk’ün devlet olma ve yönetme anlayışı ile ilgili en önemli vurgulardan biri, onun milli egemenliğe ve tam bağımsızlığa verdiği önemin ifadesidir. Atatürk’e göre; “*Bu memleketin dayandığı temeller, ’Tam Bağımsızlık’ ve ’Kayıtsız Şartsız Egemenliktir’.* Bu millet, egemenliğinin bir zerresinden bile taviz vermeyecektir (Arı İnan, 1952: 91)”. Kayıtsız şartsız egemenlik,

“Egemenliği, milletin sorumluluğunda tutmak demek, bu egemenliğin en k¼¼k bir parçasını sıfatı, ismi ne olursa olsun, hi¼bir makama vermemek, verdirmemek demektir (Genkur.Bşk.lığı, 1952: 79-80).”

Atat¼rk’e g¼re; *“B¼t¼n d¼nya milletleri yalnız bir egemenlik tanrırlar: Milli egemenlik (T¼rk İnkılap Tarihi Enstit¼s¼, 1952:11)”*. Atat¼rk, milli egemenliği yeni devlet d¼zenimizin temeli olarak g¼r¼r. Toplum ve devlet hayatının temel değerleri, ancak milli egemenlik ilkesi altında ger¼ekleŐebilir. ¼ađdaŐ bir topluma ve ¼ađdaŐ bir devlete yakıŐan y¼netim Şekli, ancak milli egemenliğe dayanan sistemdir. Atat¼rk¼¼ d¼Ő¼nce sistemi, temel ama¼ olarak, T¼rkiye’de milli, laik, g¼¼l¼ ve ¼ađdaŐ bir devlet kurmaya y¼nelmiŐtir (¼zbudun, 1995: 19). Atat¼rk¼¼n devlet y¼netimi anlayışı i¼erisinde dini kuralların yeri yoktur. Atat¼rk¼¼n, ¼ađdaŐ devleti, aynı zamanda demokratik bir devlet olarak da d¼Ő¼nd¼đ¼nden hi¼bir Ő¼phe yoktur. Demokratiklik ilkesi, Atat¼rk¼¼ d¼Ő¼nce sisteminde Cumhuriyet¼elik, milli egemenlik ve halk¼ılık ilkeleriyle de ¼ok yakından iliŐkilidir.

Atat¼rk¼¼n milli egemenliğe ve tam bağımsızlığa bu kadar kuvvetli atıf yapmasının temelinde, hi¼ Ő¼phesiz, yarı-bağımlı Osmanlı İmparatorluğu’ndan tam bağımsız bir T¼rkiye’ye ge¼iŐ d¼neminin Şartları g¼z ¼n¼ne alınmalıdır. Atat¼rk, dış politikada, Osmanlı Devleti’nin bağımsızlıktan yoksun hale getirilmesini Şu s¼zlerle a¼ıklamaktadır; *“Bir devlet ki kendi vatandaŐına koyduğu bir vergiyi yabancılara koyamaz; g¼mr¼k iŐlerini, vergilerini ¼lkenin ve milletin ihtiya¼larına g¼re d¼zenlemekten alıkonulmuŐtur ve bir devlet ki yabancılar ¼zerinde yargı hakkını uygulamaktan yoksundur; b¼yle bir devlete elbette bağımsız denilemez... Milletin hayati ihtiya¼larından olan mesela demiryolu yapmak i¼in, fabrika yapmak i¼in, hatta herhangi bir Şey yapmak i¼in devlet serbest değildi, mutlaka m¼dahale vardı. (Mumcu vd., 1997: 41, T¼rk İnkılap Tarihi Enstit¼s¼, 1952: 104)”*

Atatürk'ün tam bağımsızlık anlayışı, yabancı düşmanlığı ya da dış ilişkilerde yalnızlık politikası anlamına da gelmemektedir (Genkur.Bşk.lığı, 1984: 10). Devlet ve milletin iç ve dış bağımsızlığı ve vatanın bütünlüğü mahfuz kalmak kaydıyla kapılarımızın yabancılara açık olduğu vurgulanmıştır. Atatürk'e göre; *“Milletimizin ileri milletlerle temasını kolaylaştırmak menfaatlerimiz icabıdır... Türkler bütün medeni milletlerin dostlarıdır* (Mumcu vd., 1997: 40).”

(3) Atatürk'ün Devlet Anlayışı ve Avrupa Birliği Hedefi:

Atatürk'ün ulusal siyaset anlayışı; ulusal sınırlarımız içinde, öncelikle kendi gücümüze dayanarak, varlığımızı ve bağımsızlığımızı koruyup, uygar ve insanca ölçüler ve karşılıklı dostluk anlayışı içerisinde diğer devletler ile ilişkilerimizi sürdürürken, ulusu asıl amaca, gerçek refah ve mutluluğa yöneltmek ve bu doğrultuda yürümek olarak özetlenebilir (Cevizoğlu,1982:11). Bu özet ifade içinde, izlenecek dış politikanın, ulusal güvenlik politikasının, ulusal kalkınma ve gelişme politikasının genel yönü de ortaya konmaktadır. Atatürk tam bağımsızlığa vurgu yaparken şöyle demektedir; *“Bir millet, varlığı ve hakları için bütün kuvvetiyle, bütün fikri ve maddi güçleriyle alakadar olmazsa, bir millet kendi kuvvetine dayanarak varlığını ve bağımsızlığını temin etmezse, şunun bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz. Bu sebeple teşkilatımızda milli güçlerin etken ve milli iradenin egemen olması esas kabul edilmiştir.* (Genkur.Bşk.lığı, 1952: 104)”

Bununla beraber, Atatürk, dış politikada eşitliğe dayanan karşılıklı ilişkiler, dostluklar ve ittifaklar kurmaktan yanadır. Atatürkçü dış politikasının temel ilkelerinden birisi de uluslararası ilişkilerde **eşitlik** olmasıdır. Atatürk'ün uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde dayandığı diğer temel esaslar aşağıdaki gibidir;

- Kendi milli gücümüze dayanmak,
- Milli sınırlarımız içinde kalmak,

- Gerçekleştiremeyeceğimiz emeller peşinde koşmamak,
- Dış politikayı yürütürken iç teşkilata dayanmak,
- Dış politikada bilim ve teknolojiyi yol gösterici olarak kullanmak.

Atatürk, dış ilişkilerin düzenlenmesi ve geliştirilmesinde ekonomik hayata ilişkin olarak şu görüşleri ifade etmektedir; “*Milletler yerleştikleri arazinin sahibi olmakla beraber, insanlığın vekilleri olarak da o arazide bulunurlar. O arazinin servet kaynaklarından hem kendileri faydalanırlar ve hem de bütün insanlığı faydalandırmak ile yükümlüdürler. Bu kurala göre, bunu yapamayan milletlerin yaşama hakkına ve bağımsızlığa layık olmamaları gerekir.* (Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1952: 8)” Sonuç olarak, Atatürkçülük; Türkiye’nin içyapısına ve milli gücüne dayanan bir dış politika öngörür ve amacı, genel barıştır. Atatürkçü sistem; eşitlik ilkesine dayanan, milli egemenlik ve tam bağımsızlık esasına uygun, ulusal sınırlar içerisindeki toplumun genel güvenliğine ve refahına yönelik dostluk, işbirliği ve ittifaklara karşı değildir.

Bununla beraber Avrupa Birliği’nin yukarıda açıklanan egemenliğin paylaşımı anlayışı ile bir bütün olarak getirmiş olduğu üyelik şartlarının Atatürkçü düşünce sistemi ile örtüşmesi, pek çok alanda olduğu gibi özellikle egemenlik ve bağımsızlık anlayışı bakımından tartışmalı gözükmektedir. Bu tartışmalı alanları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Türkiye, bazı ülkelerin daha eşit olduğu ve daha şimdiden kültürel ve dini bakımdan “öteki” olarak kabul görüldüğü bir birlik dahilinde yer alarak, ulus üstü bir yönetim içerisinde gerektiğinde ulusal çıkarlarını korumada ve güç politikası uygulamada önemli engeller ile karşılaşacaktır.
- Türkiye dış politika, güvenlik, ekonomi ve hukuk gibi alanlarda serbest hareket etme inisiyatifini kaybedecek, bu alanlardaki yetki ve egemenlik erozyonu ulusal birlik ve bütünlüğüne zarar verebilecektir.

- Sanayi, ulaştırma, enerji, çevre başta olmak üzere, pek çok ulusal kaynak ve kuruluşun elden çıkması ve yabancı kontrolüne girmesi, ülkenin ve ulusal servetlerinin içten içe kontrol edilemez hale gelmesini kolaylaştıracaktır.

- AB kurumları ve süreçlerinde etkin olmamız ve özellikle hassas konularda kendi ulusal hedeflerimize ulaşmamız, başka ülkelerin insafına kalacaktır.

Türkiye'nin AB'ye entegrasyonu, ulusal bağımsızlığının ve egemenliğinin giderek artan bir biçimde erozyonuna ve ülke olarak AB içinde uzun vadede uydulaşmasına yol açacaktır. AB ortak dış ve güvenlik politikası'nın oluşturma, planlama veya uygulama safhasında, temel önceliklerin, doğal olarak Türkiye'de değil, AB yönetiminde ve AB içinde de daha eşit konumda olanlarda olması beklenmelidir. Türkiye'nin öncelikleri ve ulusal çıkarları söz konusu olduğunda, bunun AB güvenliği ve dış politikası içerisinde desteklenmesi, ancak 27 ülkenin büyük çoğunluğunun Türkiye ile aynı şekilde düşünmesi veya Türkiye için masrafa girmeyi veya riskleri göze alması gibi bir durumda gerçekleşebilir ki, pek çok değere farklı bir şekilde baktığımız bir Avrupa ile bu uyumu sağlamak çok kolay değildir.

21' nci yüzyılda kendi özel şartlarını dikkate almadan, AB içerisine ya da ABD ve AB arasında bir statüye entegre edilmiş bir Türkiye'nin konumu; ancak Batı çıkarlarına hizmet edecek bir mekanizma içerisinde kontrol edilmesini ve yönlendirilmesini sağlayacak bir düzen olabilir. Bu düzen içerisinde, ülke içi istikrarın dış müdahaleye hassas hale getirilmesi ve getirilen sözde demokratik, ancak ülke gerçeklerine uygun olmayan düzenlemeler; Batının rahatlıkla nüfuz edebileceği yapı, sivil toplum örgütü ve süreçleri barındıran ve bu olguları dışarıya entegre eden; etnik grupların ve azınlıkların self-determinasyon dahil haklarının azamisini kullanabildiği; ülkenin güç politikaları uygulamak ve ulusal çıkarlarını muhafaza etmek için gerekli egemenlik vasıtaları elinden alınmış veya zayıflatılmış bir post-modern ülke olmaktan başka bir şey ifade etmeyecektir. Bunun Batılı ülkeler tarafından

ifade ediliş şekli ise, “(sözde) demokratik, liberal, insan haklarına saygılı, serbest ticaret ve pazarın (Kopenhag kriterlerinin) esas olduğu bir ülkedir.” biçimindedir.

Sonuç olarak, AB üyesi ülkeler ya kendi yarattıkları güç ve cazibe ile, birlik içinde bir refah ve gelişme merkezi olarak kimlik ve egemenliklerini bir ölçüde koruyacaklar ya da diğerlerinin yarattığı cazibe tuzağı içinde, devletler üstü yönetime teslim olup, zamanla kimliklerini ve egemenliklerini kaybedeceklerdir. Türkiye'nin ulusal egemenliğini ve tam bağımsızlığını koruyabilmesi ve sürdürebilmesi, gerekli olan eşit olma konumunu güçlü tutabilmesi için, halihazırda siyasi, ekonomik ve ülke bütünlüğü açısından alınması gereken önemli mesafeler, daha da ötesinde yeni stratejik projeksiyonlar ve açılımlar gereklidir.

3. Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı ve Avrupa Birliği'nin Getirdikleri;

a. Küreselleşme Çerçevesinde Millet ve Milliyetçilik;

Millet (ulus), bir devletin sınırları içerisinde yaşayan, aynı etnik kökenden gelen, aynı din, dil ve kültürel değerleri paylaşan insan topluluğudur. Milliyetçilik, temelinde ulus-devlet düşüncesi ve ulusal kimlik kavramına dayanmaktadır. Modern ulus-devlet, devlet ve milletin aynı kabul edilmesine dayanır. Ancak uluslararası realitede bu ilişki için kural, milletin daha çok devlet içerisinde kabul edilmesine dayanır. Seksenli yılların başında, dünyadaki bütün devletlerin % 27'sinde asıl etnik ulusal grup tüm halkın % 95'ine veya fazlasına sahipti. Bütün devletlerin % 38'inde ise, tüm halkın % 60-95 arası aynı etnik gruba düşüyordu ve diğer devletlerin % 10'unda halkın % 40-60 arasında büyük bir etnik grup vardı. Devletlerin %13'ünde iki büyük grup halkın % 65 ve 95'ini teşkil ediyordu ve devletler dünyasının % 12'sinde tüm halkın % 34 ve 97'si arasına düşen üç etnik grup bulunmaktaydı (Nielsson, 1990: 406).

Devletlerin zayıflığının önemli bir boyutu, devletlerin kimliklerini gösteren rollerini yeterince yerine getirememekten oluşur. Ortak bir ulusal kimliği yaratmak, çokuluslu bir devlet tarafından başarılmazsa, o zaman, etnik köken, kimliğinin en önemli kaynağı haline dönüşmektedir. Böylece, iç savaş ve devletin yıkılış tehlikesi ortaya çıkmaktadır. İç savaş tehdidi altında olan bu devletler, ulus-devlet kimliği sorununu aşamayıp hem kendi halkı için hem de uluslararası ilişkiler için tehlikenin kaynağı olmaktadır (Maull, 2005: 310). Eğer etnik yapıdan kaynaklanan baskı ve eylem devamlılık arz ediyorsa, aynı devlette birlikte yaşayabilmek için en azından üç şarttan birinin olması gerekir (Hassner, 2005: 94);

- *Kuvvetli bir devlet gücü,*

- *Uyumlu, canlı bir ideoloji veya bireylere hoşgörülü bir tutum uygulanması veya*

- *“(Kendi) dünyasında insanca yaşama hakkı”.* Şayet bu üçlü yoksa, ayrılıkçılık, en azından geçici bir süre tek çözüm olabilmektedir.

Küreselleşme, ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler ile birlikte, dünyanın küçülme süreci hızlanmıştır. Kültürel alanda küreselleşme, hem kimliklerin evrenselleşmesine hem de parçalara bölünmesine ve çoğalmasına yol açmaktadır. Ulus-devletlerin geleceği, devletlerin, ulusal kimliğe ilişkin birbiriyle çelişkili durumları nasıl dengeleyeceğine bağlı olacaktır. Olumlu yaklaşımlara göre; küreselleşme, ulus-devleti aşındırarak veya sınırlandırarak farklılıkların gerek ulusal, gerekse küresel ölçekte temsiline imkan vermektedir. Bu ise, küresel ölçekte hem demokrasi anlayışının gelişmesine hem de kültürlerin ve toplumların küresel arenada buluşmasına ve kaynaşmasına olanak verecektir.

Olumlu yaklaşımlar, heterojenlik kavramını özellikle yerellik, insan hakları, demokrasi bağlamında merkeze alarak; ulus-devletin bu homojenliği sağlamak için bastıracağı veya ikinci plana attığı etnik/dinsel/cinsel/alt kimlikler olarak

benimsenen heterojen kimliklerin küreselleşme süreci ile birlikte artık temsil edileceğini savunmaktadır. Küreselleşme, bu homojen kurguyu zayıflattığı için, ilerici bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bu yaklaşımın temsilcileri, küreselleşme sürecini tanımlamada mozaik, melezleşme, eklemlenme gibi kavramlar geliştirmiştir (Şen, 2004: 197).

Öte yandan, küreselleşme sürecinde demokrasi ve insan hakları, insanlara ve toplumlara bir hedef olarak sunulmaktadır. Bu hedef; “ülkelerin ekonomik kalkınmasını, dünyanın her köşesinde bireylerin karar süreçlerine daha fazla katılımını, çoğulcu politikalar talep eden yeni bir orta sınıf yaratılmasını ve liberal demokrasilerde kişi başına yıllık ulusal gelirin 15,000 doların üzerinde olmasını (Fredman, 2002: 193)” öngörmektedir. Belirlenen bu yüksek çığta, pratikte, mikro milliyetçilik ve mikro dincilik akımlarını körüklemekte, herkese otonom veya özerk bir yapı önermekte ve sonuçta, ulus-devlet yapısını tehdit eden etnik ve dinsel çatışmalara kaynak oluşturmaktadır.

Demokrasinin ve demokratik hakların gündeme getirilmesi, azınlık haklarını, farklı kimliklerin kendilerini ifade edebilmelerini ve kültürlerini koruma isteklerini, ilgili ülkelerin siyasal sorunlarının arasına sokmaktadır. Ekonomik anlamda gelişmemiş olan bu ülkelerde, genellikle etnik ve dinsel ayrılıkçı hareketler, kendilerine geniş destek bulabilmekte olduklarından, devletin de yumuşak karnını oluşturmaktadırlar (Yıldızoğlu, 1996: 165). Sonuç olarak, küreselleşme ile birlikte, ulus ötesi sosyal ve dini hareketler, ulusal güvenliğe meydan okumaktadır. Ulusal birlik; etnik ve dinsel çeşitlilik ve devletten özerklik taleplerinin tehdidi altındadır.

b. Post-Modern Avrupa Birliği’nde Ulusal Kimlik, Millet Ve Milliyetçilik Anlayışı:

Post-modern uluslararası ilişkiler kuramı, kültür kuramsallaştırmasını imleme pratiği olarak kullanarak kuramın kültürel açıdan öznelci işleyişini çözmeye, cinsiyet, ırk, etnisite gibi marjinalleştirilmiş ve ötekileştirme

sürecine tabi kılınmış olan kimliklere ses vermeye çalışır ve farklılığın tanınmasına ve farklılığa karşı duyarlı olmaya dayanan yeni bir görüşü temsil eder (Keyman, 2000: 233). Post-modernistler için “kimlik” sabit bir tanıma sahip değildir; yani kazanılabilir veya edinilebilir (performative) bir olgudur. **Ulusal kimlik, ulusal sınırlar, ulusal bir ordu, ulusal bir ekonomi ve ulusal demokratik kurumlar, post-modern anlayış ile artık ulusal olma niteliğini yitirmektedir.**

AB üyelik süreci içerisinde ulusal kimliğin ne şekilde bir statüye dönüşeceği, AB dışında da ulusal kimlik konusunda yüzyıl boyunca yaşanacak trendlere önemli bir örnek teşkil edecektir. AB Anayasası'nın “ulusal kimlik” kapsamındaki ilgili maddeleri şöyle demektedir (Web sitesi: abhaber.com, 2006);

Madde 5: (Birlik ve üye ülkeler arasındaki ilişki).

Paragraf 1: Birlik, bölgesel ve yerel özerk idareler dahil olmak üzere, üye devletlerin siyasi ve anayasal yapılarının özünde var olan ulusal kimliklerine saygı gösterir. Ülkenin toprak bütünlüğünün garanti altına alınması ile hukuk ve düzeninin korunması ve iç güvenliğin sağlanmasını da içeren ülke işlevlerine saygı gösterir.

Madde 8: (Birlik vatandaşlığı).

Paragraf 1: Üye devletlerden herhangi birinin yurttaşları, Birlik'in vatandaşlarıdır. Birlik vatandaşlığı ulusal vatandaşlığa ilavedir, onun yerini alamaz.

Paragraf 2: Birlik vatandaşları, Anayasa'da belirtilen haklardan yararlanırlar ve ödevlerden sorumludurlar. Birlik vatandaşları;

- Üye devletlerin topraklarında serbestçe hareket ve ikamet etme hakkına sahiptirler;

- *İkamet ettikleri üye ülkede, o ülkenin yurttaşlarıyla aynı koşullar altında Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ve belediye seçimlerinde oy verme ve aday olma hakkına sahiptirler.*

AB Anayasası'nın bütünü ele alındığında, AB'nin, üye ülkelerin kültür, dil ve ulusal kimliklerini tanımakla beraber, kendi değerlerinin, ortak mirasının ve kimliğinin dünyanın geri kalanına yayılmasını (Md. 4 ve 18) görev edindiği görülmektedir. Bu olgu, AB dışında olduğu kadar üyeler arasında da çatışma riski doğurabilir. Üyeler arası işbirliğinin bile kısıtlı olduğu AB içinde çatışma çıktığında, ulusal çıkarlar, değerler ve kimliklerin ne olacağı belli değildir (Stiblar, 2005: 16). Ulusların yerel ve özel çıkarlarının korunması ve ifade edilmesi boşluktur. Seçimler için bireylerin vatandaşlık veya daimi ikametgah durumu milliyetin önüne geçmektedir.

Mevcut AB anlaşmaları, hem ulusal kimliklere arka çıkmakta hem de çoklu kimliklerin önünü açmaktadır. Avrupa kimliği konusundaki bazı görüşler, AB'nin ulus-devletler ve ulusal kimlikleri destekleyen bir çerçeve oluşturduğu inancındadır. İki kimliğin bir arada yaşaması, ideal bir çözüm gibi gözükmemektedir. Avrupa kimliğini analiz eden yorumcular, genellikle şu temel konular üzerinde fikir birliğine sahiptir (Alexander, 2005: 35-36);

- *Avrupa kimliği, köklerini paylaşılan ortak tarihten almaktadır. Bu ise çeşitli uygarlıkların etkileşimi süreci sonunda evrimleşen "Avrupa fikri" ile temsil edilmektedir.*

- *Avrupa uygarlığı konsepti ile Yunan ve Roma döneminden bu yana sürekli gelişen Avrupalı değerleri anlaşılmalıdır.*

- *Avrupaluların çoğu, Latin dilinin merkezde olduğu, reform ve aydınlanma çağı ile bugüne gelen hümanizm, laiklik, evrensellik, ulusçuluk, haklar ve bireycilik gibi ortak değerleri yansıtan bir kültürü paylaşmaktadır.*

Ortak bir kanı olarak, AB'nin, gelecekte (ne ulus-devlet ne de devlet üstü niteliği olmayan) özel bir kurumsal kimliği, kendi vatandaşlarının değerlerine katması gerektiğine inanılmaktadır. Çünkü böyle bir özel kimliğin olmaması halinde, vatandaşların ulusal kimliklerine geri döneceğinden ve bunun da yapı ve değerlerde kaymalara yol açacağından endişe edilmektedir(Alexander, 2005: 37). Bununla beraber, hala çok kuvvetli olan ulusal kimliklerin nasıl törpüleneceği belirsizdir. Yapılan araştırmalar, AB Anayasasını reddeden Fransız referandumunda, hayır oylarının % 19'unun ulusal kimliğe yönelik tehdit algılamasından kaynaklandığını göstermiştir. Hollanda referandumunda ise bu oran % 26'ya çıkmıştır.

AB anlayışı ile **toplu kimlik** geliştirilirken, kişisel gelişim ve kişisel tüketim giderek daha fazla insan hayatının merkezi haline getirilmektedir. Bundan sonraki ana problem sahalarından biri, sadece yeni üyeler için değil, eski üyeler için de, ulusal çıkar dahilinde nüfusun refahını sağlarken, ulusal kimliğin nasıl korunacağıdır. Ulusal kimlik ve ulusal çıkar arasında kuvvetli bir ilişki vardır. Ulusal kimlik ortak tarihin, geçmişin, kültürün, değerlerin, inançların farkında olmaktır. Ulusal çıkar ise, bu kimliği koruyacak, muhafaza edecek ve ortaya koyacak ihtiyaçlar ve isteklerin açık bir şekilde ifade edilebilmesidir.

AB anlayışı içerisinde, ulusal çıkarlar tanımlanırken milliyetçiliğin nasıl reddedileceği, cevabı hala araştırılan bir sorudur. Bunun ilk cevabı, bir ülkede yaşayan vatandaşların çıkarlarının genelleştirilerek, bireylerin tek bir ulusun üyesi olmak yerine, bir ülkenin daimi vatandaşı olarak görülmesidir. Ancak ülkedeki yasa, iş, ekoloji, sosyal çevre imkanlarından yararlanacak kişiler, sadece daimi vatandaşlar ile sınırlı olmayacak, vatandaş olmayanlar ve ülkede ikamet eden diğer kişi ve şirketler de yasalar ölçüsünde imkanlardan istifade edecektir. Buradaki temel anlayış, ulusal çıkarın kökeninde kan bağı olan değil ikamet eden kişinin ulusal düzeyde temel birey olmasıdır. (Stiblar, 2005: 9-10) Bununla beraber sosyal yapıya yeni katılanlar ile eskiler arasında oluşacak

kültür baskısı, yaşam alanlarının ve kurumların harmonisi, ülkelerin toplum istikrarının parametreleri olacaktır.

c. Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışının Avrupa Birliği Vizyonu ile Karşılaştırılması:

Atatürk'ün millet anlayışı da, bugün bilimselliği kabul edilmiş olan sübjektif veya kültürel millet anlayışına uygun düşmektedir. Atatürk'ün şu sözleri, bu anlayışı teyit etmektedir; “*Bir harstan (kültürden) olan insanlardan mürekkep cemiyete millet denir, dersek milletin en kısa tarifini yapmış oluruz.* (afet İnan, 1969: 18-25)” Milletin çağdaş düşüncelere uygun bilimsel bir tanımını yapma gereği duyan Atatürk, daha geniş bir biçimde milleti şu şekilde açıklamaktadır (Mumcu vd., 1997: 47); “(1) Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan; (2) Beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatte samimi olan; (3) Ve sahip olunan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir.”

Atatürk'ün tümüyle sübjektif unsurları içeren bu genel millet tanımı, yanına Türk milletinin oluşumunda etkili olduğu görülen tabii ve tarihi olguları şu şekilde sıralamaktadır. “(1) Siyasi varlıkta birlik, (2) Dil birliği, (3) Yurt birliği, (4) Irk ve menşe birliği, (5) Tarihi karabet (akrabalık), (6) Ahlaki karabet.” Görüldüğü gibi Atatürk, Türk milletinin oluşumunda etkili olan unsurlar arasında din birliğini saymamıştır. Atatürk, milletin yapıcı unsuru olarak Türk Diline önem ve değer vermekte, Türk Dilini Türk Milliyeti için mukaddes bir hazine saymaktadır (Eroğlu, 1981: 71). Irk ve menşe (köken) birliği ise, sarf ırk teorisi ve ırkçı millet anlayışını kastetmemektedir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı laik ve ırkçılığa karşıdır. Nitekim Atatürk; “*Bugün içimizde bulunan Hıristiyan, Musevi vatandaşlar, mukadderat ve talihlerini Türk milliyetine vicdani arzularıyla bağladıktan sonra kendilerine*

yan gözle yabancı nazariyle bakmak, medeni Türk milletinin asil ahlakından beklenebilir mi?” demektedir (Genkur.Bşk.lığı, 1982: 33).

Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, milliyetçiliği reddeden alkımlara karşıdır. Atatürk'ün şu sözleri bugünkü ulusalcılık (milliyetçilik) anlayışını modası geçmiş gibi gösterenlere iyi bir cevaptır. “*Bilirsiniz ki, milliyet kuramını, milliyet ülküsünü çözüp dağıtmaya çalışan kuramların dünya üzerinde tatbik kabiliyeti bulunamamıştır. Çünkü tarih, olaylar, hadiseler ve gözlemler, insanlar ve milletler arasında, hep milliyetin hakim olduğunu göstermiştir ve milliyet ilkesi aleyhindeki büyük ölçüde fiili tecrübelerle rağmen yine milliyet hissini öldürülemediği ve yine kuvvetle yaşadığı görülmektedir.* (Unan, 1999: 214)”

Milliyetçilik, devletlerin ve uluslararası sistemin moral temelidir. Atatürk, bunu şu sözlerle vurgulamaktadır; “*Bilelim ki milli benliğini bulmayan milletler başka milletlerin şikarısıdır (avidir)* (Unan, 1999: 207).” Bugün AB içerisindeki çekişmelerden de anlaşılacağı gibi, gelecekte ne tür bir küresel veya bölgesel düzen kurulursa kurulsun, hiçbir ülke ne ulusal çıkarlarından ne de millet olma bilinci, kimliği ve kültüründen asla vazgeçmeyecektir. Çünkü milliyetçilik, tüm insanlığa şu vazgeçilmez hizmetleri sunmaktadır (Smith, 1983: 21); (1) *İnsanlık doğal olarak milletlere bölünmüştür.* (2) *Her millet kendi özel karakterine sahiptir.* (3) *Tüm politik gücün kaynağı millettir.* (4) *Özgürlük ve kendini ifade etme dışında insanlar bir millet ile tanımlanmalıdır.* (5) *Milletler ancak kendi devletleri içinde tatmin olabilir.* (6) *Ulus-devlete sadakat diğer sadakatleri çeker.* (7) *Global özgürlük ve uyumun temel şartı ulus-devletin güçlendirilmesidir.*

Türk milliyetçiliği, başka milletlerin haklarına saygı gösteren, realist, yapıcı ve yaratıcı bir milliyetçiliktir. Atatürkçü düşünce sistemine göre; “*Türk milliyetçiliği, ilerleme ve gelişme yolunda ve milletlerarası temas ve ilişkilerde, bütün çağdaş milletlere paralel ve onlarla bir uyum içinde*

yürümekle beraber, Türk toplumunun özel karakterini ve başlı başına bağımsız kimliğini korumaktır. (Bayur, 1983: 28)“ Milletler, milletler topluluğunda ayrı ayrı, kendi kendine bir bütün olan organizmalardır. Atatürk’e göre; “Türkiye Cumhuriyeti, Türklüğün biricik bağımsız devletidir ve her zaman güçlü ve kuvvetli olması gerekmektedir. Böyle olunca, dünyanın şurasında burasında yaşamak zorunda kalan soydaşları için en büyük teminat olma özelliğini sürdürebilecektir. (Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 1952: 104)“

Atatürk’ün milliyetçilik anlayışı, hem çağdaşlaşmayı ve uygarlığı hem de kendi benliğimize ve kişiliğimize sahip çıkmamızı gerektirir. Atatürk’ü örnek alan hiç kimse, milli birlik ve bütünlüğümüzü tehlikeye düşüren hiçbir davranışı destekleyemez (Feyzioğlu, 1995: 88). Atatürk’ün izinde olan her Türk milliyetçisi, Türk milletinin bağımsızlığını, hürriyetini, bütünlüğünü korumayı, onu durmadan güçlendirip yüceltmek için çalışmayı kutsal bir görev sayar. “*Ne mutlu Türkiim diyene!..*” inancıyla yetişecek kuşaklar, onun ilkelerinden güç alarak, bu Cumhuriyeti yüceltecek ve yaşatacaklardır.

d. Post-Modern Milliyetçilik Anlayışı ve Türkiye:

Post-modern düşünce paralelinde ülkemizde işlenen görüşlerden bazıları şöyledir;

- *Post-modernizm; söylemlerin, kimliklerin ve kültürlerin çoğulluğunu temel alır. Öteki'nin gündeme getirdiği sorunlar temelinde kendini yeniden kurmayı, kimlik ve farklılığı Öteki'nin gözüyle görmeyi esas alır. Öteki'nin konuşmasına izin vermek ve Öteki'yi dinlemek temel bir zorunluluktur (Keyman, 2000: 190-2000).*

- *AB'nin kapısı, milliyet, devlet, din vb. gibi köhne eleştirel bagajlarla zorlanmamalı. AB, bunların hiç değilse bir kısmını aşmaya çalışıyor, bu konuda örneğin Türkiye'den öğreneceği pek bir şey yok kocamış Avrupa'nın. Türkiye gibi ülkelerin AB'ye katkısı, ancak evrensel, barışçıl, eşitlikçi vb. değerler yönünde onu daha ileriye itmek olabilir (Parla, 2005: 4).*

- *Günümüzde milliyetçilik, kaybedenlerin ideolojisi haline geldi. Özellikle küresel ekonomiye sızmanın başarılmadığı otoriter toplumlarda, açık toplumun düşmanları tarafından statükonun korunması için kullanılıyor. Kaybedenlerin ideolojisi olarak milliyetçilik, ulusal duygular anlamına geliyor ve saldırgan bir şekilde, farklı düşünenleri hedef alıyor (Şenocak, 2005).*

- *Türkiye, bugün, temel bir kararın, kaderini belirleyecek bir yol ayırımının öncesinde bulunuyor. Bu ülke, Yugoslavya'nın on sene önceki haline mi dönecek? Yani, demagoglar ve yanlış siyasetleri yüzünden bugün Uluslararası Mahkeme önünde hesap vermekte olan tarih önünde kaybetmişlerin, efsane portreleriyle yanlış yola sürükledikleri bir ülke mi olacak? Yoksa farklı düşünebilme özgürlüğünün ve demokrasinin sadece kağıt üzerinde kalmayıp, gerçekten izin verilip uygulanmasına hazır bir Avrupa ülkesine mi dönüşecek?*

- *Türkiye'de ulusal çıkar denilen şey biraz eşilince, altından ulusalcıları çıkarıyor. Günümüzde bir ulus için daha fazla demokrasi, daha çok hak ve özgürlükten iyi bir 'çıkart' yok (Akyol, 2005: 9).*

Türkiye'deki post-modernistler, sık sık ulusalcı olarak adlandırdıkları kesimleri milliyetçilik ile suçlamaktadır. Milliyetçilik, post-modern sosyal değişime bir tepki olarak düşünülmektedir. Milliyetçiliğin karşısında olan post-modernler; uluslararası hukuk, uluslararası barış ve güvenliğin muhafazası, paylaşılan refah, ekonomik entegrasyon, göç, seyahat ve turizm, yurtdışında çalışma, global tehditler, dünyaya yayılmış iletişim, ulus-devletin ekonomik egemenliğinin sona ermesi gibi olguların küreselleşme içerisindeki işlevlerine dikkat çekmektedir. Post-modernlere göre, milliyetçiliği destekleyenler; yabancı yatırımlar üzerinde kontrolün kaybedileceği, göç düşmanlığı, işsizlik korkusu, ulusüstü kurumlara kızgınlık, yabancı kültürleri sevmeme, terörizm ve bozgunculuk korkusu, global medyaya düşmanlık, bağlantılı olmamanın çekiciliği gibi faktörlerden etkilenmektedir (Baylis vd., 2005: 523).

Post-modern düşüncenin veya bu düşüncenin paralelinde hareket edenlerin Türkiye’de önemli bir kavram kargaşasına yol açtıklarını, hatta bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde dezenformasyon kaynağı olduklarını söylememeliyiz. Çünkü varlığımızın temeli olan devletin kimliği, güvenliği, çıkarları ve egemenliği ile ilgili düşüncelerin köhnemiş olduğu; devlet ve milliyetçilik duygusuna takılıp kalmamak; küreselleşme olgusu içerisinde bu kavramları aşarak daha barışçı ve eşit bir dünya düzenine yol alacağımız düşüncesine inanmak, arkasında başka bir kasıtta yoksa, saflıktan başka bir şey değildir.

4. Sonuç:

21’ nci yüzyılın başındaki veriler, ulus-devletlerin gittikçe artan bir şekilde değişime girdiğini, gücünü kullanmakta oldukça sınırlandığını ve egemenliğin gittikçe daha çok ulus-devlet yapısı dışındaki iç ve dış yapılara kaydığını göstermektedir. Ülkelerin güç politikalarının yavaş yavaş yok olması, en güçlü temsilcilerinin de dahil olduğu ulus-devlet sisteminin değişmekte olduğunun önemli ve açık bir kanıtıdır. Bununla beraber, bir ulus-devlet, ancak bir güç politikası uygulayabilirse, egemen ve tam bağımsız sayılabilir ve bu olgu; ülkenin ulusal çıkarlarını elde edebilme ve büyük bir devlet olma yönünde mutlaka elde bulundurması gereken niteliğidir. Diğer bir deyişle, güç kullanmaya istekli olur ve ulusal amaçları için birçok kayıp vermeye razı olur, küçük düşürülmeyi reddeder ve saygı uyandırırsa büyük bir devlet olur (De Rivero, 2003: 34-35).

Türkiye’nin AB üyeliğinin ülkeye olabilecek güvenlik yansımaları konusunda derin kuşklar bulunmaktadır. Türkiye, Batılı çıkarların yoğun olduğu hassas bir coğrafyada, gereğinden fazla büyük ve güçlü, kontrol edilmesi ve ufulanması gereken bir güç merkezi olarak görülmektedir. Nitekim AB üyelik süreci, Türkiye’nin güvenlik gündeminde; Kıbrıs, Ege, üniter yapı, Yunanlıların eski Bizansı canlandırma arayışları, Ermeni iddiaları, tam bağımsızlık ve egemenliğin korunması gibi konuları ön plana çıkarmıştır. AB

süreci ile Türkiye'nin ulus-devlet yapısı ve ülke bütünlüğünü korunmasını giderek güçleşir hale gelirken, Türkiye, gerçekte ne dışlanan ne de tam bir üye veya ortak olarak görülmektedir.

AB üyeliği taraftarlarının en önemli argumanı; üyeliğin, Türkiye'yi insan hakları ve demokrasi alanında geliştireceği ve eğiteceği düşüncesidir. Bu anlayışa göre; Türkiye'nin tam demokratik ve modern anlamda bir devlet olması, AB'ye girmekle mümkün olacaktır. Ancak AB'nin demokratikleşme ve insan hakları adına öne sürdüğü koşullar, kendi ülkelerinde uygulamadıkları, Sevr'i hortlatacak bir anlayışa sahiptir. AB'nin demokrasi, kültür ve eşitlik anlayışı, Türkiye'nin üniter yapısının kaldırabileceği türden değildir (Tezkan, 2005: 102-103). Hıristiyan kulübü olma anlayışını büyük ölçüde koruyan AB içindeki Türkiye, tarihsel olarak “öteki” olmaya devam edecektir.

Türkiye'nin bölgesel ve küresel rolü, kökünü kendi iç sorunlarından alan iki temel dengeleyici hususla belirlenecektir. Birincisi, Atatürk'ün mirasını laik bir Avrupa devletine dönüştürmek için yaptığı çabaların nasıl bir sonuç vereceği ve Türkiye'nin alacağı konumla ilgilidir. Bu süreç içerisinde İslamcı akımların ve irticanın da güvenlik gündeminden çıkıp, bertaraf edilmesi önemli bir beklentidir. İkincisi ise, Güneydoğu meselesidir. Bu meselelerin çözümü etnik ve dini kavramlar ile birlikte ülke kimliğinin yerine oturması anlamına gelecektir. Bu meselelerin çözümsüzlüğü sürdükçe, bölgesel model olarak yapıcı rolüne rağmen, Türkiye, bölgenin etnik ve dini temel ikilemlerinin çok önemli bir parçası haline gelmeye meyilli durumdadır (Brezekinski, 2004: 87).

Türk coğrafyasının, Türk tarihinin, Türk kültürünün özellikleri, Türkiye'ye başka hiçbir ülkeye nasip olmayacak kadar çok seçenek sunmaktadır. Türkiye'nin önündeki stratejik seçenekler ile ilgili pek çok öngörü

bulunmaktadır (Tezkan, 2005: 96)⁴. Bazı düşünürlere göre karşı karşıya bulunduğumuz durum iki seçenektir (İlhan, 2002: 30); (1) Türkiye'nin AB üyesi (eyaleti) olması, (2) Atatürk'ün kurduğu tam bağımsız, kayıtsız şartsız millet egemenliğine dayalı ulusal Türk Devletinin korunması. Bu görüşe paralelinde AB üyeliğimiz, Katılım Ortaklığı Belgesinin tuzaklarını kabullenmemiz ve büyük ölçüde Atatürkçülüğün sonu anlamına gelmektedir. Bu görüşleri destekleyen pek çok arguman bulunmakla birlikte, Türkiye'nin AB üyeliğine daha az şüpheli ve olumlu yönleri ile de bakmak gereklidir.

Atatürk, Avrupalılaşmayı değil, çağdaşlaşmayı öngörmüştür. Avrupa ile entegrasyonu Atatürkçü düşünce ile tam olarak bağlaştığı söylenemez. AB üyeliği, post-modern demokratların elinde, sadece Atatürkçülüğün sonunu değil, Türkiye'nin de sonunun başlangıcını getirebilir. Aşağıdaki tabloda Avrupa Birliği idealleri ile Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin esasları; bu makale boyunca ele alınan çağdaşlaşma, post-modern görüşler ve küreselleşme kapsamında analiz edilerek uyumlu ve sorunlu alanlar olarak özetlenmiştir. AB üyesi bir Türkiye, eğer AB içinde eşit ve ulusal çıkarlarını koruyabilecek bir statü istiyorsa, öngörülen sorunlu alanları aşacak tedbir ve yöntemleri geliştirmelidir. AB üyesi olmuş Türkiye, Avrupalı ortakları ile birlikte; ulusal duygular ile Avrupalı olmayı, bağımsız hareket edebilmek ile uluslararası yönetişime uymayı, geçmişten gurur duymak ile daha küresel bir geleceğe doğru ilerlemeyi, doğru bir denge içinde birleştirebilecektir. Türkiye, uzun zamandır istediği ulusal güvenlik ve refah düzeyine tam olarak ulaşmak için, Avrupa'nın sunduğu çerçeveye ihtiyaç duymaktadır (Derviş vd., 2004: 19). Bu kapsamda, Türkiye; ulus-devlet yapısını yeniden yapılandırmaya, (küreselleşme ve post-modern düşüncenin olumsuz etkilerinden korunmasını sağlayacak) rollerini yeniden belirlemeye, ulusal güvenlik konusunda yeni yöntem ve vasıtalara ihtiyaç duymaktadır.

⁴ Tezkan bu siyasi seçenekleri aşağıdaki beş ana başlık altında toplamaktadır; (1) Avrupa Birliği'ne üye olmak, (2) Avrupa Birliği'ne özel statü ile eklenmek, (3) ABD ile stratejik ortaklık, (4) Avrasya Birliği'ne katılmak, (5) Küresel/Bölgesel güç olmak.

Tablo : Avrupa Birliği Değerleri Ve Atatürkçü Düşünce Sistemi

TEMEL PARAMETRELER	AVRUPA BİRLİĞİ DEĞERLERİ VE ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ	
	UYUMLU	SORUNLU
Modernleşme (Çağdaşlaşma)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Akılcılık, Bilim ve Fen, ▪ Demokrasi ve İnsan Hakları, ▪ Laiklik, ▪ Çağdaş Teknoloji ve Değerlerin Adaptesi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ (Tek) Batı Tipi Dünya Uygarlığı, ▪ Avrupalılaşmak, ▪ Taklitçilik, ▪ Ulusal Özelliklere (Din, Kültür, Sosyal Vasıflar vb.) Uygunluk.
Post-Modern Düşünce ve Ulus-Devlet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bireyi Merkeze Koymak, ▪ Çok Merkezli Dünya, ▪ Devlet Dışı Aktörler, ▪ Uluslararası Hukuk, ▪ Açık ve Sivil Toplum, ▪ Diğer Ülkeler İle Eşitliğe Dayanan Dostluk, İşbirliği ve İttifaklar, ▪ Ulusaşan Tehditlerle Birlikte Mücadele. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Federal / Ulus üstü Yönetim, ▪ Ulusal Egemenlik ve Tam Bağımsızlığın Aşınması, ▪ Ulusal Güvenlik ve Çıkar, ▪ Kendi Gücümüze Dayanmak, ▪ Ulusal Sınırlar İçinde Kalmak, ▪ Ulusal Güç Uygulamaları, ▪ İç İşlerine Müdahale, ▪ Ulusal Hukukun İnkincilliği, ▪ Otonom ve Özerk Yönetimler,
Post-Modern Düşünce ve Kimlik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ötekinin Hakları, ▪ (Etnik/Dini) Azınlık Hakları, ▪ Bireysel ve Bölgesel Farklılıkların Giderilmesi, ▪ Eşitlik, ▪ Özel Yaşamın Dokunulmazlığı, ▪ Mülkiyet Hakları, ▪ Evrensel ve Barışçı Değerler. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ulusal Birlik ve Bütünlük, ▪ Ulusalcılık ve Milliyetçiliğin Reddi, ▪ Ulus Kimliğinin Kaybolması, ▪ Sübjektif Kimliklerin Adaptesi, ▪ Ortak Kimlik, Alt Kimlik, ▪ Azınlık Olarak Nitelendirilen Kesimlere İstenen İmtiyazlar, ▪ Ana Dil Dışındaki Dillerde Eğitim ve Yayın.
Küreselleşme	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Katılımcı, Çoğulcu Politika, ▪ Özel Teşebbüsü Esas Tutmak, ▪ Serbest Piyasa, ▪ Yabancılar Açık Olmak, ▪ Diğer Ülkeler İle Kaynak ve Servet Paylaşımı, ▪ Karşılıklı Bağımlılık, ▪ Ekonomik Entegrasyon, ▪ Küresel Ulaşım ve İletişim, ▪ Kültürler Arası Diyalog. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uluslararası Kurumların Reform İstekleri, ▪ Kamu Harcamalarının Dışarıdan Kontrolü, ▪ Ulusal Kaynaklar Üzerinde Yabancı Kontrolü, ▪ Yabancılar ve Yabancı Sermayeye Tanınan İmtiyazlar, ▪ Misyonerlik, ▪ Heterojen (Mozaik, Melez) Kimlik, Eklemlenme.

Türkiye, diğer uygar ülkeler gibi çağın gereklerine uyacak, çağın ortak değerlerini, AB ile bütünleşme hedefini benimseyecek ve insanlarına çağın gerektirdiği hak ve olanakları sunmakta diğerlerinden geri kalmayacaktır. Ancak çağdaşlık, ulus-devlet anlayışından, ulusal birlikten, bütünlükten, ulusal çıkarlardan fedakarlık anlamına gelmemeli, Türkiye, masum gibi gözükten değerler arkasında diğer ülkelerin güdümüne sokulmamalıdır⁵. İzlememiz gereken yol, hep ve bugün çok daha fazla bir biçimde Atatürkçü düşüncedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

1. BAYLIS John, SMITH Steve: *The Globalization of World Politics, An Introduction to International Studies, Third Ed. Oxford University Press, (New York, 2005).*
2. BAYUR Hikmet: *Belleten, Türk Tarih Kurumu, Cilt XXXII, No.128, (Ankara, 1968).*
3. BOSTANOĞLU Burcu: *Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası, İmge Kitabevi, (Ankara, 1999).*
4. BOZKURT Veysel: *Küreselleşme Kavramı, Gelişimi ve Yaklaşımlar, (İstanbul, 2000)*
5. BRZEZINSKI Zbigniew: *Tercih*, Çev. Cem KÜÇÜK, *İnkılap Kitabevi, (İstanbul, 2004).*
6. CEVİZOĞLU Hüseyin: *Atatürkçü Düşünce ve Sonuçları, Türk K.K.leri Güçlendirme Vakfı Yayınları No.:1, 2. Baskı, (Ankara, 1982).*
7. COCHRAN Molly: *Postmodernism, Ethics and International Theory, Review of International Studies, C.21, (1995).*

⁵ Onur ÖYMEN: a.g.e., (2005). 470.

8. COOPER Robert: *Ulus Devletin Çöküşü*, Güncel Yayıncılık, (İstanbul, 2005).
9. DERVİŞ Kemal, GROS Daniel, EMERSON Michael, ÜLGEN Sinan: *Çağdaş Türkiye'nin Avrupa Dönüşümü*, Çev. Entra Dil Hizmetleri, Doğan Kitapçılık, (İstanbul, Aralık 2004).
10. DREZNER Daniel W.: *W. Who Rules? The Regulation of Globalization*. Chicago University Press, (Chicago, Nov 2004).
11. EROĞLU Hamza: *Atatürkçülük, Olgaç Matbaası*, (Ankara, 1981).
12. ESLEN Nejat: *Küresel Hamleler Anahtar Stratejiler*, Suat İLHAN tarafından yazılan Önsöz, Tekağaç Yayınları, (Ankara, Mart 2005).
13. FEYZİOĞLU Turhan: *Atatürk ve Milliyetçilik*, Atatürkçü Düşünce El Kitabı, Atatürk Araştırma Merkezi, (Ankara, 1995).
14. FREDMAN Thomas: *Küreselleşmenin Geleceği (Lexus ve Zeytin Ağacı)*, 2. Baskı, Boyner Yayıncılık, (Nisan, 2002).
15. Genkur.Bşk.lığı: *Atatürkçülük (Birinci Kitap) Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri*, Gnkur.Basımevi, (Ankara, 1983).
16. GÜNUĞUR Haluk: *Avrupa Topluluğu Hukuku*, Avrupa Ekonomik Danışma Merkezi Yayını, Bilim Serisi-1, (Ankara, 1996).
17. HALL Stuart, HELD David, MCGREW Tony: *Modernity And Its Futures/ Understanding Modern Societies Book IV*, Cambridge University Press, (1992).
18. HEPER Metin: *Atatürk'te Devlet Düşüncesi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını: Atatürkçü Düşünce El Kitabı, (Ankara, 1995).

19. İLHAN Suat: *Avrupa Birliği'ne Neden Hayır?*, Ötüken Neşriyat A.Ş., (İstanbul, 2002).
20. İNALCIK Halil: *Atatürk ve Türkiye'nin Modernleşmesi*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını: *Atatürkçü Düşünce El Kitabı*, (Ankara, 1995).
21. İNAN Arı: *Düşünceleriyle Atatürk*, Türk Tarih Kurumu, (1999, Ankara).
- İNAN Ayşe Afet: *Medeni Bilgiler ve Atatürk'ün El Yazıları*, Türk Tarih Kurumu, (Ankara, 1969).
22. KEYMAN E. Fuat: *Küreselleşme, Devlet, Kimlik/Farklılık: Uluslararası İlişkiler Kuramını Yeniden Düşünmek*, Alfa Yayınevi, (İstanbul, 2000).
23. MUMCU Ahmet, ÖZBUDUN Ergün, FEYZİOĞLU Turhan, ÜLKEN Yüksel, ÇUBUKÇU İ.Ağah: *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-Atatürkçülük (Atatürkçü Düşünce Sisteminin Temelleri)*, Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları, IV.Baskı, (Ankara, 1997).
24. NAISBITT John: *Megatrendler Asya*, Altın Kitaplar, Çev.Ulaş KAPLAN, (İstanbul, 1997).
25. ÖYMEN Onur: *Ulusal Çıkarlar: Küreselleşme Çağında Ulus Devleti Korumak*, Remzi Kitabevi, (İstanbul, Ekim 2005).
26. ÖZBUDUN Ergün: *Atatürk ve Demokrasi*, Atatürk'te Devlet Düşüncesi, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını: *Atatürkçü Düşünce El Kitabı*, (Ankara, 1995).
27. PERLE Richard, FRUM David: *Şeytana Son, Terörde Savaş Nasıl Kazanılır?*, Truva Yayınları, (İstanbul, Temmuz 2004).
28. RİVERO Oswaldo De: *Kalkınma Efsanesi*, Çitlembik Yayınları, Çev. Ömer KARAKURT, (İstanbul, 2003).

29. SMITH A.: *Theories of Nationalism*, 2 nd. Ed. Duckworth, (London, 1983).

30. SOROS George: *Açık Toplum*, Truva Yayınları, Çev.:D.Selçuk ÖZTÜRK, (İstanbul, 2004).

31. STIBLAR Franjo: *Preservation of National Identity and Interests in the Enlarged EU*, Center for European Integration Studies, Discussion Paper C146, (Bonn, 2005).

32. ŞEN Y.Furkan: *Globalleşme Sürecinde Milliyetçilik Trendleri ve Ulus Devlet*, Yargı Yayınevi, (Ankara, 2004)

33. TEZKAN Yılmaz: *Jeopolitikten Milli Güvenliğe*, Ülke Kitapları, (Ankara, 2005).

34. TÜFEKÇİ Gürbüz D.: *Atatürk'ün Düşünce Yapısı*, TES-İŞ Federasyonu Yayını, (Ankara, 1981).

35. *Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Cilt II, (Ankara, 1952).

36. UNAN Nimet. *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Cilt II, *Türk İnkılap Enstitüsü Yay.:* I, İkinci Basım, (Ankara, 1959).

37. YILDIZOĞLU Engin: *Globalleşme ve Kriz*, Alan Yayıncılık, (İstanbul, 1996).

Makaleler:

1. AKYOL Mustafa: *Ulusalçılarımızın Çıkarları*, *Radikal Gazetesi*, (30 Eylül 2005).

2. ALEXANDER Douglas: *Europe In A Global Age*, *Foreign Policy Centre*, (London, Oct 2005).

3. AYDINLI Ersel: *Küreselleşme ve Güvenlik, Avrasya Dosyası, Güvenlik Bilimleri Özel, ASAM Basım Evi, Cilt: 9, Sayı: 2, (Ankara, Yaz 2003), 45.*
4. HASSNER Pierre: *Milli Devlet-Milliyetçilik-Kimlik Tespiti, Der. K. KAISER- H.-P. SCHWARZ: Yeni Yüzyılda Yeni Dünya Politikası, Simenis Yayınları, (Ankara, 2005).*
5. MAULL Hanns W.: *Hangi Aktörler Dünya Politikasını Etkiliyor, Der. K.KAISER- H.P. SCHWARZ: Yeni Yüzyılda Yeni Dünya Politikası, Simenis Yayınları, (Ankara, 2005).*
6. NIELSSON Gunner P.: *States and Nation Groups: A Global Tasonomy, Devletleri ve Millet Grupları. Küresel Sınıflandırma, Ronald Rogowski (Yayınlayan) New Nationalisms of the Developed West, (New York, 1990) .*
7. PARLA Taha: *AB Anayasası Üzerine, Radikal İki, (03 Nisan 2005), 4.*
8. ŞENOCAK Zafer: *Kaybedenlerin İdeolojisi, Frankfurter Allgemeine Zeitung, (26 Nisan 2005).*
9. YAŞIN Gözde Kılıç: *Devlet Yöneten Olmaktan Çıkıyor, Cumhuriyet Strateji, (31 Ocak 2005).*

Web Siteleri:

1. <http://www.abhaber.com/ayhansimsek/ABAnayasaTaslak.pdf>

(Erişim: Mayıs 2006)

- 2.(Avrupa Birliği Türk Delegasyonu): <http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp>.

(Erişim: Haziran 2006)